

Badhusboom!

*– Slarv och slöseri när kommunerna
bygger nytt för miljarder*

Philip Lerulf

Februari 2012

Philip Lerulf är utbildad journalist och verksam som skribent och debattör på Timbro.

Rapporten har skrivits inom ramen för *Ombudsmannen mot slöseri med skattepengar, SlösO*, ett gemensamt projekt mellan Timbro och Skattebetalarnas Förening, vars syfte är att uppmärksamma ansvarslös och slösaktig hantering av skattebetalarnas pengar.

www.sloso.se

© Författarna och Timbro 2011

ISBN 978-91-7566-873-4

www.timbro.se

info@timbro.se

www.timbro.se/innehall/?isbn=9175668734&flik=4

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	5
1. INLEDNING	6
2. GRANSKNING AV NIO KOMMUNER.....	9
2.1 YSTAD	10
2.2 MALMÖ.....	12
2.3 LANDSKRONA.....	18
2.4 ÄNGELHOLM.....	21
2.5 VARBERG	24
2.6 LINKÖPING	28
2.7 KUMLA	30
2.8 ESKILSTUNA.....	34
2.9 ENKÖPING	38
3. BRISTER NÄR MILJONERNA RULLAR	40
3.1 Glädjekalkylerade besöksprognoser	40
3.2 Bristande samarbetsvilja mellan kommuner	42
3.3 Drömmar om mästerskap	43
3.4 Byggkostnaderna skenar	43
3.5 Bristande beställarerfarenhet	45
3.6 Höga driftskostnader får konsekvenser	46
3.7 Befogat behov av funktionella simhallar	47
3.8 Prioriteringar nödvändiga	48
KÄLLFÖRTECKNING	50

SAMMANFATTNING

När svenska kommuner renoverar sina simhallar eller bygger nya badhus ihopblandas rationella ekonomiska beräkningar med diffusa politiska ambitioner om att sätta kommunen på kartan. I föreliggande rapport studeras nio badhusprojekt i framför allt Skåne och Mälardalen. Granskningen pekar på ett antal återkommande brister.

- Betydande risk för överetablering när badhus planeras utan hänsyn till befintliga simhallar och andra planerade badhus i det aktuella upptagningsområdet.
- Politiska ambitioner om att sätta kommunen på kartan och locka större mästerskap sker på bekostnad av ekonomiskt ansvarstagande.
- Tendens att byggkostnader blir två-tre gånger högre än vad initiala uppskattningar antydde.
- Öväntat höga driftskostnader har i vissa kommuner föranlett diskussioner om skattehöjningar.
- Det finns exempel på när kommuner planerat för nedskärningar inom skolan samtidigt som den beräknade kostnaden för att bygga ett nytt badhus rusat i höjden.
- Öintresse bland tjänstemän och politiker att söka samarbete över kommungränserna för att därigenom dela på bygg- och driftskostnader för nya badanläggningar.
- Politikerna prioriterar stora påkostade äventyrsbad framför ändamålsenliga simhallar.

Under den närmaste tioårsperioden kommer en stor andel av Sveriges kommunala simhallar att behöva renoveras eller ersättas med nya anläggningar. Det är en uppgift som ställer höga krav på både politiker och tjänstemän. Som denna rapport visar finns det anledning för våra förtroendevalda att dra lärdom av de badhusprojekt som nyligen avslutats eller som är under planering.

Syftet med rapporten är att peka på behovet av politiska prioriteringar. Ändamålsenliga simhallar med utrymme för undervisnings- och motionssimning fyller ett viktigt behov. Det gör inte nödvändigtvis badhus, projekt som ofta initieras med en politisk ambition att sätta kommunen på kartan. Som framgår i denna rapport kostar badhus i slutändan ofta betydligt mer än de summor som diskuteras när politikerna förbinder sig till projekten. Det är pengar som skulle kunna användas till andra ändamål. De gemensamma resurserna är inte obegränsade och beslutsfattarna måste lära sig att prioritera. Badhus kan vara till glädje för en del av kommuninvånarna, men i jämförelse med andra offentliga åtaganden bör de byggas med försiktighet.

1. INLEDNING

”Bubbelpool, vattenrutschkanor, vattenpist, vildfors, barndel med sprutande djur och strömkanal. Behagliga 30 grader i både vattnet och luften.”

Badhuset Halmstad Arena Bad, som slog upp portarna i februari 2010, beskrivs som ”badarnas festplats” på Halmstad kommuns hemsida.¹ Och visst framstår anläggningen som ett paradiset för frusna själar på jakt efter värme, avkoppling och tid för barnen att leka av sig.

Kommunpolitikerna i Halmstad är inte ensamma om att vilja bygga nytt. Många delar drömmen om ett värmande bad. Särskilt ny är idén heller inte. De första varmbadhusen i Sverige byggdes redan på 1930-talet. Renlighet och hygien var då viktiga motiv när de gamla kallbadhusen fick ge plats åt nya anläggningar. I Eskilstuna stod Vattenpalatset, ritat av Paul Hedqvist, färdigt vintern 1932. Här, precis som i övriga Sverige, var bostadsstandarden låg och badhuset underlättade för kommuninvånarna att hålla god hygien. Bevarade bad- och tvättjournaler från 1933 berättar att besökarna erbjöds bastu med bassäng med eller utan borstning, tallbarrsbad, saltbad och sodabad.²

Under de följande decennierna byggdes många nya inomhusbad. I slutet av 1970-talet hade de flesta kommuner en egen simhall. Först på 1980-talet började de badhus, som vi i dag känner som äventyrsbad med konstgjorda stränder, rutschkanor och vågmaskiner, dyka upp. Den första vågen av nybyggen fortsatte en bra bit in på 1990-talet. Paradisbadet i Örnsköldsvik, Nordpoolen i Boden och Aq-va-kul i Malmö är i dag monument över den första svenska lyxbadsboomen. Sammanlagt ska det ha funnits 17 äventyrsbad i Sverige 1992.³ Gustavsvik i Örebro, som redan då tillhörde de större, hade enligt honom inspirerats av så kallade *centerparcs*, semesteranläggningar med stora bad, i länder som Nederländerna, Belgien och Frankrike.⁴

I dag är många av Sveriges badanläggningar, byggda mellan 1950- och 1990-talen, slitna och i behov av omfattande renovering. På vissa håll har underhållet släpat efter, varför renoveringsarbetet inte sällan räknas i tiotals miljoner kronor, ibland mycket mer. Trots att badhusen inte längre i första hand motiveras som ett sätt att förbättra folkets hygien, är det slående i vilken utsträckning badhuset fortfarande är en symbol för det moderna och framtidstillvända Sverige. Hygien har ersatts av begrepp som hälsa och badhuset, inte sällan med en äventyrsdel eller ”upplevelsedel”, beskrivs av både politiker och tjänstemän som en plats för familjerekreation och som en mötesplats över

¹ Halmstad kommun (2012).

² Lindstam (2009).

³ Säverman (1992).

⁴ Öhman (1996).

generationsgränser och sociala gränser. Sedan några år sveper den andra vågen av äventyrsbad över Sverige. En exakt siffra över hur många nybyggen det handlar om är svårt att säga. Potentialen räknas emellertid i hundratal. Trots att Sverige med start i mitten av 1980-talet fick ett tjugotal nya äventyrsbad med alltifrån rutschkanor och bubbelpooler till konstgjorda stränder är merparten av simhallarna i landets kommuner, de flesta från 1950–1960-talen, fortfarande i första hand avsedda för motions- och undervisningssimning.

Det högst påtagliga behovet av att renovera nedgångna och slitna anläggningar går i dag hand i hand med en betydligt mer obestämd önskan om att sätta kommunen på kartan. Genom att bygga nytt hoppas man få en anläggning som både kan samla kommuninvånarna och locka besökare utifrån. Behovet av en ändamålsenlig simhall blandas med drömmar om ett ståligt vattenpalats som genom sin storlek, sin unika arkitektur och spännande attraktioner ska stärka kommunens identitet och förmå nya företag att etablera sig på orten.

Men smakar det så kostar det. Som jag ska visa i denna rapport tenderar badhusen att bli ett dyrt nöje. På grund av de stora förhoppningar som knyts till anläggningarna, förväntningar som politiker själva bidrar till att skapa, är det i praktiken omöjligt att backa när idén om ett nytt badhus väl fått fäste. Genom lokala medier etableras både problembilden och lösningen, något som skenande byggkostnader och kommande höga driftskostnader inte rår på.⁵

Resultatet av badhusdrömmarna varierar, vilket framgår i rapporten. Ett badhus är givetvis inte tänkt som någon vinstaffär, men det hindrar inte politiker och tjänstemän från att hysa förhoppningar om att besökare, simklubbar och företagsevenemang tillsammans ska täcka de ofta mycket höga kostnader som är förenade med att driva ett badhus på flera tusen kvadratmeter som kräver ständig uppvärmning och omfattande löpande tekniskt underhåll.

Jag har valt att granska badhus som planeras, byggs eller nyligen uppförts i nio svenska kommuner. Erfarenheterna varierar. I en del kommuner har planeringen pågått en tid och flera utredningar genomförts, medan idén om ett nytt badhus på andra håll nyligen slagit rot.

I kapitel 2 skildras planeringen och byggandet. I respektive kommunredovisning kan man följa hur de uppskattade byggkostnaderna och driftskostnaderna utvecklats över tid. I kapitel 3 resonerar jag om utvecklingen och kommunernas motiv till att bygga nytt. Jag bemöter argument som ofta

⁵ Driftskostnader omfattar i de fall inte annat anges kapitalkostnader (ränta och avbetalning), teknisk drift och underhåll, kostnader för personal samt eventuella tillkommande verksamhetskostnader. Kommunerna brukar ange driftskostnaden som netto, det vill säga den årliga summa som utöver biljettintäkter krävs för att simhallens eller badhusets verksamhet ska gå runt.

används för att rättfärdiga påkostade anläggningar och sätter in badhusen i ett större sammanhang. För hur påverkar badhusboomen egentligen kommunernas ekonomi, både på kort och längre sikt? Vad händer när oväntat höga driftskostnader ställs mot ökade krav inom andra kommunala verksamhetsområden?

Politik är trots allt konsten att prioritera. Även ett badhus som tillkommit genom en oklanderlig process kan visa sig vara en felsatsning. Den enskilda kommunens ekonomiska förutsättningar att leva upp till invånarnas förväntningar och rättmätiga krav på den kommunala kärnverksamheten i framtiden måste alltid vara utgångspunkt för en diskussion om vilket utrymme som finns för en ny fritidsanläggning, oavsett det är ett äventyrsbad eller en multiarena.

2. GRANSKNING AV NIO KOMMUNER

I denna rapport har jag valt att studera badhus i nio kommuner som befinner sig på planeringsstadiet, som byggs just nu eller som nyligen uppförts: Ystad, Malmö, Landskrona, Ängelholm, Varberg, Linköping, Kumla, Eskilstuna och Enköping.

Urvalet har gjorts med en strävan att studera badhusbyggen i främst två regioner – Skåne och Mälardalen. Ingen hänsyn har tagits till färgen på kommunernas styren. Rapportens syfte har heller inte varit att lyfta fram redan kända enskilda badhusprojekt som sparat ur. Ett sådant exempel är Himlabadet i Sundsvall, ett projekt som kantades av problem och motgångar från början till slut och vars byggkostnad på några få år dubblades från 200 miljoner till en bra bit över 400 miljoner kronor. De nio kommuner och projekten som granskas ska snarare betraktas som ganska genomsnittliga.

I rapporten belyses de brister som återkommer när nya badhus ska byggas. Redovisningen är kronologisk och bygger på öppna källor i form av kommunala protokoll, utredningar, årsredovisningar samt nyhetsartiklar. Den kritik som jag riktar mot olika badhusprojekt ska inte uppfattas som en kritik av förekomsten av kommunala simhallar i största allmänhet, det är viktigt att säga. Trots att motiven till att bygga nya anläggningar inte är desamma som i mitten av 1900-talet finns det även framöver behov av ändamålsenliga simhallar där skolbarn kan lära sig att simma och befolkningen kan motionera. Det är också viktigt att poängtera att inget av de nio badhusprojekt som skildras i rapporten heller kan påstås ha hanterats fel i varje givet skede av processen.

Under research och skrivande har en rad frågor varit vägledande:

- Hur tillkom idén om ett nytt badhus?
- Vilka intressen låg bakom idén och vilka argument användes för att rättfärdiga projektet?
- Vilket underlag hade politikerna att ta ställning till när beslutet att bygga ett nytt badhus togs?
- Hur såg de ekonomiska kalkylerna ut (byggkostnad samt löpande drifts- och underhållskostnader)?
- Hur såg uppskattningarna om antal besökare och beläggning ut?
- Vilket värde tillmätte tjänstemän och politiker eventuella badhus som planerades i närliggande kommuner?
- Hur utvecklades kostnadsberäkningarna under planeringsfasen?
- Hur väl överensstämde den slutgiltiga kostnaden för badhuset med de kalkyler som presenterades när projektet startade?
- Hur påverkas kommunens möjligheter att leva upp till förväntningarna om en hög kvalitet i till exempel skolan och omsorgen när ett nytt badhus kräver omfattande resurser?

2.1 YSTAD

Folkmängd:	28 419 personer ⁶
Skattesats, kommunen:	20,11 kronor ⁷
Skattesats, regionen:	10,39 kronor
Verksamhetens nettokostnader:	1 176,8 miljoner kronor ⁸

I skånska Ystad har kommunen länge planerat för en ny kombinerad inomhusarena och badhus. Anläggningar till en kostnad på uppemot en halv miljard kronor har diskuterats. Den höga prislappen tvingade dock badhusfantasterna att hejda sig och länge var det tyst i frågan. Men efter att nya, inte fullt så påkostade, badhusplaner presenterades för några år sedan har diskussionerna åter fått liv. I augusti 2008 beslutade kommunfullmäktige att öronmärka 210 miljoner kronor till projektet.⁹ Men trots tydligt angivna budgetramar var det ingen ansvarig i kommunen som visste vad bygget i slutändan skulle komma att kosta. Kommunens fastighetschef Olof Hübner tyckte inte heller att det var något problem.

Priset är egentligen inte något som vi ska ta hänsyn till när vi utser ett vinnande förslag. Eftersom stora anläggningar med automatik blir dyrare känns det dessutom orättvist att räkna in prislefaktorn.¹⁰

Redan i september, bara en månad efter att kommunfullmäktige fattat beslut om en budget på 210 miljoner kronor, medgav Olof Hübner att kalkylerna sannolikt inte skulle hålla.

Slutsumman kommer troligtvis inte att stanna där, nej.¹¹

Planeringen fortsatte och länge var det tyst i medierna. Det var först när Sweco vann kommunens arkitekttävling som diskussionen drog igång igen. Det vinnande förslaget överskred nämligen budgeten rejält. 313 miljoner kronor visade prislappen. Politikerna drog öronen åt sig och krävde omgående att förslaget skulle bantas.

⁶ Uppgifter om kommunernas folkmängd är hämtade från Statistiska centralbyrån (SCB).

⁷ Redovisade skattesatser är hämtade ur Skatteverkets databas.

⁸ Uppgifter om budgeterade nettokostnader för kommunernas verksamhet är, såvida inget annat anges, hämtade från respektive kommuns budget för 2012.

⁹ Ystads kommun (2008).

¹⁰ Billgren (2009).

¹¹ Ohlsson (2009).

Ett år senare hade emellertid inte mycket hänt. Kommunpolitikerna hade visserligen kommit överens om att budgeten för projektet numera var 240 miljoner kronor, inklusive bland annat nya vägdragningar. Under tiden som gått sedan Swecos arenaförslag sprängt alla budgetgränser tycktes dock många ha blivit uppmärksamma på bristen på ekonomiska kalkyler. Miljöpartisten Nicklas Ljungström efterlyste bättre beslutsunderlag, men var samtidigt övertygad om att Ystad behövde ett nytt badhus.

Det viktiga när det gäller arenabygget är driftskostnaden, det man betalar varje år i framtiden. Och den har inte ens presenterats för oss. Men vi måste bygga något, det vi har i dag fungerar inte.¹²

Även kommunledningen informerade att projektet för stunden låg på is. Inför valet 2010 anklagade Socialdemokraterna och Moderaterna varandra för att på olika sätt ha satt käppar i hjulet i projekteringsarbetet. Frågan om vad den nya anläggningen skulle få kosta dominerade. I oktober senare samma år rapporterade Ystads Allehanda att kommunen anlitat en ny konsult som skulle se över kostnadskalkylerna på nytt. Kommunstyrelsens ordförande Kristina Jönsson (M) förklarade att prislappen var väl hög. Enligt henne hade allt fler i styrgruppen börjat överväga möjligheten att i stället renovera den befintliga Österportshallen till en beräknad kostnad på 35–60 miljoner kronor.

240 miljoner kronor är mycket pengar och nära kommunens smärtgräns.¹³

Men det närmaste halvåret skulle den sävliga processen få ny fart. Den politiska helomvändning som majoriteten skulle göra saknar motstycke. På bara ett år bytte Kristina Jönsson (M) fot. Från att i oktober 2010 tyckt att 240 miljoner kronor var nära kommunbudgetens smärtgräns, var hon i augusti 2011 beredd att satsa hela 365 miljoner kronor på ett nytt badhus med en årlig driftskostnad på 34 miljoner kronor. Satsningen skulle dock inte rymmas inom nuvarande budget. För att klara av de löpande kostnaderna skulle kommunen bli tvungen att höja skatten med 50–60 öre. Det skrämde inte Kristina Jönsson som fick medhåll av oppositionsrådet Kent Mårtensson (S).

Vi ser på sikt att kostnaden för investeringen minskar och då kan vi ju sänka den igen, det har vi gjort förr, resonerade han.¹⁴

Torbjörn Flodfält, chefstränare i Ystads simsällskap, var dock kritisk. Han kunde inte förstå hur kommunen kunde få så lite för så mycket pengar. Också oppositionen var kritisk, men inte till den

¹² Ystads Allehanda (2010).

¹³ Billgren (2010).

¹⁴ Billgren (2011a).

höga byggkostnaden och den dyra driften utan till att de badhusritningar som nu låg på bordet saknade en särskild äventyrsdel. Kent Mårtensson (S) var övertygad om att kommunen därmed skulle gå miste om intäkter.¹⁵ I december 2011 rapporterades det att byggstarten sannolikt skulle kunna ske hösten 2012. Slutnota? Närmare 300 miljoner kronor.¹⁶ I mitten av januari 2012 tog kommunfullmäktige formellt beslut att bygga. Trots förväntat driftsunderskott röstade en stor majoritet ja till en ny multianläggning till en kostnad på uppemot en halv miljard kronor. Badhuset beräknas kosta 285 miljoner kronor att bygga.¹⁷

2.2 MALMÖ

Folkmängd:	302 206 personer
Skattesats, kommunen:	20,84 kronor
Skattesats, regionen:	10,39 kronor
Verksamhetens nettokostnader:	14 043 miljoner kronor

I runt 25 år var Aq-va-kul ett av Malmös främsta turistmål tillika Skandinavians största vattenpalats. I början av 2000-talet förändrades dock bilden av äventyrsbadet. Badhuset blev ett tillhåll för stökiga ungdomsgång och för att stävja problemet investerade badhuset i dyr övervakningsutrustning. Svarta rubriker om trakasserier skrämde dock bort många barnfamiljer med vikande intäkter som följd.

Men inte nog med det. I en extern konsultrapport från Palm & Partners i början av 2005 fick Malmö kommun skarp kritik för att man misskötte underhållet av anläggningen.¹⁸ Efter en tids debatt och mindre smickrande nyhetsrapportering om bristerna i Aq-va-kul såg sig den styrande socialdemokratiska kommunledningen i april senare samma år tvingad att agera. Badhuschefen fick lämna sitt jobb. Det blev det första ledarbytet. Flera skulle följa under de kommande åren.¹⁹ Redan hösten 2006 var det dags igen.

Men chefsbytet hjälpte inte. I mitten av 2006 rasade delar av taket på Aq-va-kul in vid två skilda tillfällen. I februari 2007 var det dags igen när badhuset åter stängdes, den här gången efter larm om stora säkerhetsbrister och rasrisk.²⁰

¹⁵ Billgren (2011b).

¹⁶ Billgren (2011c).

¹⁷ Mårtensson (2012).

¹⁸ Fürstenberg (2005).

¹⁹ Ivarsson (2005).

²⁰ Johansson (2007).

Kritiken från den borgerliga oppositionen lät inte vänta på sig. Fritidsnämndens ordförande Lynn Ljungberg (S) försökte vända debatten om misskötseln och efterlyste en ny 25-metersbassäng. Enligt henne var Aq-va-kul ett "mission impossible".

Jag kan bara hålla med. Vi har inte klarat av att ta ansvar för byggnaden.²¹

En månad senare kom nästa kalldusch när Aq-va-kul bedömdes vara i ett sådant uselt skick att anläggningen stängdes på obestämd framtid. Björn Uddvik, civilingenjör och vid tiden fritidsförvaltningens byggkonsult, berättade att renovering av anläggningen skulle bli dyr.

Förmodligen blir en renovering dyrare än att riva och bygga nytt. Det finns i stort sett ingenting som är friskt i byggnaden.²²

I efterhand är det tydligt att detta blev startskottet på en flera år lång debatt som skulle resultera i inte mindre än två nya påkostade badhus i Malmö. Kort efter att Björn Uddvik hade dömt ut Aq-va-kul gick Catharina Elgh-Linander (M), vice ordförande i fritidsnämnden, ut och förklarade att Malmöborna behövde ett nytt, modernt och fräscht badpalats. Enligt Moderaterna var den bästa lösningen att riva Aq-va-kul och bygga nytt badhus på samma plats.²³ Några få dagar senare ställde sig hela fritidsnämnden bakom kravet. Fritidsdirektören Jane Andersson räknade med en byggtid på tre år och enligt nämndens beräkningar skulle ett nytt badhus kosta cirka en halv miljard kronor.²⁴

Beskedet var inte förankrat i kommunledningen. Ilmar Reepalu (S), kommunstyrelsens ordförande, var inte förtjust och förstod inte hur politikerna i fritidsnämnden hade resonerat.

Det är alldeles uppenbart att vi inte kan öka investeringsbudgeten från 1,4 miljarder kronor. Vi ligger bland de högsta i landet. Ska det stoppas in 500 miljoner kronor där, måste det plockas 500 miljoner kronor någon annanstans.²⁵

Men fritidsnämndens ordförande Lynn Ljungberg stod på sig. I en intervju i Sydsvenskan berättade hon att hon trodde på flera nya badanläggningar i Malmö, däribland ett stort vattenpalats vid Hyllievång som både skulle kunna välkomna internationella simtävlingar och innehålla spa,

²¹ Westerberg (2007a).

²² Westerberg (2007b).

²³ Sydsvenskan (2007).

²⁴ Westerberg (2007c).

²⁵ Ivarsson & Westerberg (2007a).

äventyrsbad och bassänger för motionssimning. Jättebygget skulle betalas med pengarna från en försäljning av den nuvarande tomten som Aq-va-kul stod på.²⁶

Ilmar Reepalu var inte road över utspelet. Han var beredd att sätta tak på två av kommunens utomhusbad. Men något nytt påkostat badhus fanns knappast på kartan.

Vi har inte pratat om att stoppa in någon halvmiljardsinvestering i det här.²⁷

När Socialdemokraterna såg ut att ha stängt dörren för nya badhus blev det i stället de borgerliga partierna som plockade upp frågan. Folkpartiet i Malmö motionerade i september 2007 om behovet av ett nytt badhus. Någon renovering av det nedgångna Aq-va-kul var inte aktuell, enligt Ewa Bertz (FP).

Den här frågan har redan förhalats alltför länge.²⁸

Under tiden som politikerna debatterade för- och nackdelarna med ett nytt badhus påbörjades arbetet med att renovera det nedgångna Aq-va-kul. Ambitionen var att lappa och laga för att på så sätt göra det möjligt att hålla badet öppet i ytterligare några år.²⁹ Men prislappen för att kortsiktigt rädda Aq-va-kul blev dyr, 28 miljoner kronor i stället för de 15 miljoner man från börjat beräknat. Å andra sidan skulle Malmö kommun därmed få ett badhus som skulle stå i ytterligare tre–fem år.³⁰

I januari 2008 presenterade fritidsförvaltningen sin egen badhusutredning. Slutsatsen var tydlig – Malmö behövde ett nytt badhus. Men eftersom det fanns motstridiga viljor inom den styrande socialdemokratiska kommunledningen tänkte fritidsnämnden inte göra någon större sak av utredningens slutrapport, enligt nämndens ordförande Bengt Forsberg (S).

Det är inte aktuellt nu. Men vi lämnar över behovsanalysen för kännedom till kommunstyrelsen.³¹

Men nu gick utvecklingen fort. Inom loppet av några få veckor förändrades utsikterna för ett nytt badhus väsentligt. Efter fritidsnämndens sammanträde den 23 januari stod det klart att Socialdemokraterna, efter överläggningar med Miljöpartiet och Vänsterpartiet, nu var beredda

²⁶ Ivarsson & Westerberg (2007b).

²⁷ Westerberg (2007d).

²⁸ Ivarsson (2007a).

²⁹ Westerberg (2007e).

³⁰ Ivarsson & Westerberg (2007c).

³¹ Westerberg (2008a).

att ställa sig bakom kravet på ett nytt badhus. För Ilmar Reepalu, som hittills avfärdat alla planer på nya badanläggningar med ekonomiska argument, tycktes badhusfrågan nu främst handla om lämplig placering, omfattning och kostnad.

Det är tveklöst så att det behövs ytterligare simytor. Om det handlar om att bygga ett nytt äventyrsbad eller en ny komplett simanläggning vet jag faktiskt inte än så länge.³²

Omsvängningen var smått otrolig. Bara ett par månader senare, i början av mars, meddelade Ilmar Reepalu att tjänstemännen hade fått i uppdrag att skissa på inte bara ett utan två nya inomhusbad. Utredarna skulle skissa på en ny inomhusanläggning med bassäng, hopptorn och läktare som kunde arrangera nationella och internationella tävlingar samt en nybyggd inomhusanläggning för vanliga Malmöbor. I den senare skulle finnas utrymme för såväl motion och simskolor som familjebad, plask och lek. Ett nytt äventyrsbad var däremot ingen självklarhet, enligt Ilmar Reepalu.

Ett nytt äventyrsbad har däremot låg prioritet. Äventyrsbad kan drivas kommersiellt.³³

Sydsvenskan fick i maj 2008 ta del av badhusutredarnas första arbetsrapport. Förutom en inbyggnad av ett friluftsbad, framgick det att Malmö kommun snart kunde få två helt nya badhus till en kostnad av närmare en halv miljard kronor. Tävlingsarenan beräknades kosta 330 miljoner kronor att bygga, badhuset för allmänheten 161 miljoner kronor. Ilmar Reepalu som bara åtta månader tidigare, i september 2007, helt avfärdat idén om en så stor investering hade svängt. Trots att det saknades definitiva ekonomiska beräkningar om vad bygg, drift och underhåll skulle kosta hoppades han på snabba beslut.

Redan i höst hoppas jag på beslut om en eller två nya simhallar.³⁴

Badhusfrågan var emellertid inte avgjord i och med detta. Tvärtom skulle flera nya turer följa. I november 2008 beslutade den socialdemokratiskt dominerade kommunstyrelsen i bred enighet att lägga planerna på ett nytt badhus för allmänheten, som hittills var planerat att byggas i södra Malmö i stadsdelen Hyllie, på hyllan. Nu var tanken i stället att bygga ett enda badhus, öppet för både professionella tävlingar och allmänhet, på samma plats som Aq-va-kul.³⁵ Den plötsliga omsvängningen kan ha berott på att energijätten Eon, med huvudkontor intill Aq-va-kul, tidigare

³² Westerberg (2008b).

³³ Westerberg (2008c).

³⁴ Westerberg (2008d).

³⁵ Persson (2008).

samma höst sagt sig vara berett att sponsra en ny och modern tävlingsanläggning för simning.³⁶

I oktober 2009 tog diskussionerna om ett nytt badhus åter fart. Moderaterna i Malmö hade bestämt sig för att lansera ett eget förslag. I stället för att bygga nytt på samma tomt där Aq-va-kul stod förordade partiet att ett nytt badhus, öppet för både tävlingar och allmänhet, skulle byggas där gamla Stadion, fotbollslaget Malmö FF:s tidigare hemmaarena, låg. Några bubbelpooler och rutschkanor var det dock inte tal om enligt oppositionskommunalrådet Anja Sonesson (M).

Det är ingen kommunal fråga att arrangera badpalats.

Moderaternas badhus var en anläggning öppen för både tävlingar och motionssim. Badhuset skulle innehålla en 50-meters inomhusbassäng, en lika stor utomhusbassäng med läktare med plats för 3 000–4 000 åskådare samt tre mindre bassänger för motion och simundervisning. Några ekonomiska kalkyler fanns inte. Enligt Anja Sonesson var sådana inte möjliga att göra.

Det är omöjligt att räkna på.³⁷

Inför valrörelsen 2010 stod det klart att väljarna i teorin hade att ta ställning till tre badhusalternativ. Moderaterna, som i början av 2010 fick stöd för sin plan av Miljöpartiet, ville se ett stort badhus på Stadionområdet.³⁸ Socialdemokraterna förordade ett nytt badhus där Aq-va-kul stod medan Folkpartiet föredrog ett nybygge i stadsdelen Hyllie.³⁹

Huruvida badhusfrågan blev en valfråga i kommunvalet 2010 eller inte är svårt att säga. Liksom i riksdagsvalet och i många andra lokala val dominerade frågan om jobb och tillväxt. Socialdemokraterna lyckades behålla makten med stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

I september 2010 slog fritidsnämnden på nytt fast att den bästa platsen för ett nytt familjebad var i Hyllie i södra Malmö. Genom att inkludera ett äventyrsbad i anläggningen skulle biljettintäkterna sannolikt öka, vilket skulle kompensera de ökade driftskostnaderna och därmed minska behovet av ekonomiskt bidrag från kommunen, menade nämnden.⁴⁰

Tre månader senare valde kommunstyrelsen att gå på fritidsnämndens linje. En majoritet av

³⁶ Westerberg (2008e).

³⁷ Bergström & Pärssinen (2009).

³⁸ Häggström (2010).

³⁹ Bergström (2010).

⁴⁰ Malmö kommun (2010a).

ledamöterna gav klartecken till bygget av ett nytt familjebad i Hyllie.⁴¹ Badhuset, som beräknades stå klart år 2014, hade nu plötsligt fått den äventyrsdel med rutschbanor som Ilmar Reepalu så sent som 2008 sagt inte var en kommunal angelägenhet.

Men anläggningen hade inte bara blivit större sett till innehållet. Prislappen hade också stigit rejält. Badhuset, innehållande en 50-metersbassäng, två undervisningsbassänger, ett hopptorn och en mindre plaskbassäng med rutschbanor, beräknades nu kosta 258 miljoner kronor, betydligt mer än de 196 miljoner kronor som ett badhus utan ett äventyrsbad hade sagts kosta enligt utredningen från 2008.⁴²

Men än en gång skulle planerna vändas upp och ner. I maj 2011 vände kommunstyrelsen plötsligt på klacken. I stället för att bygga ett badhus med äventyrsbad i Hyllie förordade församlingen nu ett badhus utan upplevelsedel samt en ny internationell simarena på Stadionområdet i centrala Malmö. Bakom beslutet låg en tillfällig majoritet bestående av Moderaterna, Folkpartiet, Miljöpartiet och Sverigedemokraterna. Med röstsiffrorna 7 mot 6, minst möjliga marginal, lyckades partierna få stöd för sitt förslag.⁴³ Några tillförlitliga ekonomiska beräkningar över byggkostnaden saknades dock – grova uppskattningar på cirka 300–400 miljoner kronor var det enda som fanns. Först i september samma år skulle ett planprogram presenteras. Kommunstyrelsens ordförande Ilmar Reepalu (S) var fly förbannad och anklagade den tillfälliga majoriteten för opportunism.

Man fattar beslut utan att ha något underlag eller veta vad det kostar att driva. För mig är det populistiskt och ogenomtänkt.⁴⁴

De kommande veckorna skulle följas av flera förhandlingar mellan de politiska partierna. Moderaterna fick till slut ge med sig och valde vid kommunstyrelsens sammanträde i juni 2011 att stödja ett förslag som innebar att ett nytt familjebad med upplevelsedel skulle byggas i södra Malmö. Samtidigt fick man med sig Socialdemokraterna på sin idé om en simarena för större tävlingar på Stadionområdet. Enligt obekräftade uppgifter som förekom vid den här tiden kommer familjebadet att kosta 31 miljoner kronor i årlig drift när det står klart 2014. Byggkostnaden beräknas fortfarande vid årsskiftet 2011/2012 till 258 miljoner kronor.⁴⁵

För simarenan fanns vid tiden emellertid inga slutgiltiga kostnadsberäkningar – dessa fick tekniska

⁴¹ Malmö kommun (2010b).

⁴² Malmö kommun (2011a); Westerberg (2011).

⁴³ Malmö kommun (2011b).

⁴⁴ Persson (2011a).

⁴⁵ Persson (2011b).

nämnden och fritidsnämnden i uppdrag att ta fram av kommunstyrelsen i samband med kommunstyrelsens möte.⁴⁶ Kommunens tidigare beräkningar av vad en etappbyggd arena för tävlingssim på Aq-va-kul-tomten skulle kosta att bygga pekade dock på en prislapp på cirka 462 miljoner kronor.⁴⁷

2.3 LANDSKRONA

Folkmängd:	42 101 personer
Skattesats, kommunen:	20,24 kronor
Skattesats, regionen:	10,39 kronor
Verksamhetens nettokostnader:	1 896,6 miljoner kronor ⁴⁸

I Landskrona kom politikerna 2005 överens om att det var på tiden att utomhusbadet Citadellbadet rustades upp. De gamla omklädningsrummen skulle rivas och i deras ställe skulle nya glasbyggnader ta plats. Ett nytt domartorn i glas, avsett för olika simtävlingar, fick också plats i ritningarna. Men trots alla högtflygande planer sänkades vid denna tid, i slutet av september 2005, både bygglov och beslut om en upphandlingsprocess. Inte desto mindre tyckte kommunledningen att klockan tickade. Den nya anläggningen var tvungen att stå färdig i god tid före SM-tävlingarna i simning i juli 2006, förklarade dåvarande ordföranden i kommunstyrelsen Niklas Karlsson (S).⁴⁹

Det är sim-SM i juli. SVT ska hit och filma. Det är ett dragplåster för oss. Då kan vi inte ha en leråker med en massa baracker.⁵⁰

Men i takt med att TV-drömmarna snärjde kommunpolitikerna, skulle kostnaderna för ombyggnationen springa iväg. I december 2005 uppskattade Tom Sörensson, fritidsintendent och anläggningsansvarig på fritidsförvaltningen, att renoveringen av Citadellbadet skulle kosta cirka 12 miljoner kronor, men att den summan mycket väl skulle kunna stiga.⁵¹

Och öka skulle den göra. Efter att kommunfullmäktige i december 2005 hade fattat beslut om att nybyggnationen skulle kosta 15 miljoner kronor spårade kalkylerna ur fullständigt. När fullmäktige sammanträdde i januari 2006 stod det klart att slutnotan för ombyggnationen av Citadellbadet

⁴⁶ Malmö kommun (2011c).

⁴⁷ Malmö kommun (2011a).

⁴⁸ Uppgifter inhämtade från budget 2011.

⁴⁹ Brandt (2005).

⁵⁰ Olsson (2006a).

⁵¹ Möller (2005).

snarast skulle landa på 35 miljoner kronor, mer än dubbelt så mycket som politikerna beslutat om.⁵²

Debatten blev hård. Medan Socialdemokraterna och Vänsterpartiet ansåg att de ökade kostnaderna gick att hantera, stretade de borgerliga oppositionspartierna frenetiskt emot. In i det sista var det oklart om kostnadsökningen skulle få grönt ljus och det var endast med hjälp av det lokala pensionspartiet som kommunledningen, med röstsiffrorna 27–24, fick en majoritet av de förtroendevalda att stödja förslaget att skjuta till de 20 miljoner som saknades i projektet. Socialdemokraternas Lars Svensson slog efteråt ifrån sig anklagelser om att projektet hade hastats igenom. Nya Citadellbadet skulle komma alla kommuninvånare till del, förklarade han. Kostnadsökningen tycktes inte bekomma honom.

*Det stärker Landskronabornas identitet. Och det har de rätt till. Vi har råd med detta.*⁵³

Våren gick och renoveringen kunde fortsätta. Landskrona fick också den exponering i TV-rutan som Niklas Karlsson och hans partikamrater längtat efter. Men kort efter att SM-tävlingarna var slut visade det sig att det bejublade mästerskapet också skulle ge mindre angenäma ringar på vattnet. Bara några få veckor efter tävlingarna kunde Helsingborgs Dagblad rapportera om ett växande missnöje bland allmänheten över höjda biljettpriser.⁵⁴ Som en följd av renoveringen av Citadellbadet hade priset för vuxna höjts från 20 till 40 kronor medan priset för ungdomar 7–17 år stigit från 13 till 25 kronor.⁵⁵

Kommunledningen skulle dock hamna på djupare vatten än så. Tidningen Metro avslöjade bara dagar efter invigningen av nya Citadellbadet att kommunen hade struntat i lagen om offentlig upphandling (LOU) när man anlitat den internationellt välkände Gert Wingårdh, känd för bland annat Universeum i Göteborg, flygledartornet på Arlanda och svenska ambassaden i Washington, som arkitekt till ombyggnationen.⁵⁶ Men trots att arkitektuppdraget värderades till 1,5 miljoner kronor hade det aldrig utlysts till upphandling. Enligt Göran Mörwing, ansvarig projektledare för ombyggnaden av Citadellbadet, var det ett medvetet val. Hade man följt LOU hade förfarandet tagit alldeles för lång tid.

*Hade man gjort på något annat sätt hade det tagit en jävla tid.*⁵⁷

⁵² Olsson (2006a).

⁵³ Olsson (2006b).

⁵⁴ Wallin (2006a).

⁵⁵ Wallin (2006b).

⁵⁶ Carlsson (2006).

⁵⁷ Ibid.

Marita Larsson (S), kommunalråd i kommunen, å sin sida förstod inte över huvud taget varför kommunen skulle vara tvungen att göra en upphandling av miljonuppdraget.

Jag vet inte hur det funkar riktigt. Men det har varit vissa kontakter mellan Niklas Karlsson och Gert Wingårdh innan arbetet påbörjades och därefter har vi tagit ett beslut i kommunstyrelsen på ett bra förslag som låg som ett ärende. Ser man ett förslag som ser väldigt bra ut, vadå, ska man då gå ut och upphandla det sen?⁵⁸

Åren efter renoveringen av Citadellbadet skulle bli tunga år i Landskrona. När kommunalrådet Niklas Karlsson (S) i kommunens årsredovisning 2005 glädde sig åt en ekonomi i balans berodde det i första hand på att kommunen hade lyckats sälja tomträtter. Den borgerliga majoritet som tog över styret 2006 kunde samma år konstatera att den totala driftsbudgeten var större än skatteintäkterna.⁵⁹ Underskotten berodde delvis på fritidsverksamheterna. I slutet av 2006 flaggade fritids- och turistnämnden för ett underskott i verksamheten, främst på grund av de kommunala badanläggningarna.⁶⁰ Vid mötet i juni 2007 konstaterade nämnden att driftsbudgeten 2006 hade gått med 650 000 kronor i underskott.⁶¹ Ett år senare hade underskottet vuxit till knappt 1,6 miljoner kronor.⁶²

Under 2011 handlade diskussionen i Landskrona i stor utsträckning om förutsättningarna att helt eller delvis lägga ut driften av kommunens sim- och badanläggningar på privata företag och organisationer. Landskrona Simsällskap sade sig tidigt vara villigt att stå för ekonomi, verksamhet och utbildad personal, och få använda den utrustning som finns på plats. För detta ville klubben ha ett driftsbidrag på 800 000 kronor för 2012 av kommunen, året därpå reducerat till 650 000 kronor. Det skulle innebära en kostnadsminskning för kommunen, som 2010 lade 1,1 miljoner kronor på att driva Citadellbadet. De minskade intäkterna från entréavgifter från allmänheten är tänkta att kompenseras för genom ökade intäkter från simklubbar i norra Europa som väljer att förlägga träningsläger i Landskrona.⁶³

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Landskrona kommun (2006a).

⁶⁰ Landskrona kommun (2006b).

⁶¹ Landskrona kommun (2007).

⁶² Landskrona kommun (2008).

⁶³ Arvidsson (2011).

2.4 ÄNGELHOLM

Folkmängd:	39 625 personer
Skattesats, kommunen:	19,04 kronor
Skattesats, regionen:	10,39 kronor
Verksamhetens nettokostnader:	1 683,8 miljoner kronor

”Bygg ett nytt badhus i Ängelholm”, var budskapet i många insändare i Norra Skånes Tidningar, NST, i mitten av 2000-talet. Visserligen ansågs badhusen i närbelägna Laholm, Landskrona, Perstorp och Halmstad vara fina, men nog borde den egna kommunen ha råd med ett eget nytt badhus, resonerade allt fler. Turistföreningen efterlyste 2005 ett helt nytt badhus. Enligt föreningen behövde Ängelholm en simhall av klass som kunde locka turister.

Låt oss ta en tätposition och bygga en anläggning som åter sätter Ängelholm på kartan när det gäller bad.⁶⁴

Drömmen om en ny badanläggning snappades upp även av politikerna. I månadsskiftet oktober/november 2005 bjöd kommunen, i en förhoppning att lära sig mer, in företrädare från andra kommuner som nyligen byggt eller planerade att bygga badhus. Under träffen tycktes beräkningarna av besöksunderlaget ge stöd åt det kloka i att bygga nytt. NST rapporterade att det potentiella antalet besökare räknades i miljoner.

Experterna betonade att Ängelholm har ett stort upptagningsområde. En miljon människor har en timmes bilkörning till stan.⁶⁵

Beräkningen av hur många personer som var bosatta inom en timmes bilfärd från Ängelholm var korrekt i sak, men utan hänsyn till vilka övriga badanläggningar som fanns i upptagningsområdet borde siffran inte ha tillskrivits någon större betydelse. Men sådana invändningar var det få som hade. Drömmen om ett nytt badhus såg ju äntligen ut att kunna förverkligas. Kommunalrådet Hans Wallmark (M) trodde att badhuset skulle stå klart 2009 eller 2010.⁶⁶

Men trots detta fortsatte de arga insändarna i lokalpressen. Många tyckte att politikerna drog ut på processen. Om de var emot ambitionen att Ängelholm skulle bli en idrottskommun, borde de ärligt

⁶⁴ Helsingborgs Dagblad (2005).

⁶⁵ Jonsson (2005).

⁶⁶ Davidsson (2005).

stå upp och säga det, tyckte en engagerad förälder i NST.⁶⁷

I början av 2006 handlade mycket av diskussionen om förutsättningarna för en multianläggning, ett så kallat sportcenter, som skulle innehålla både badhus och idrottshall. Hans Wallmark (M) var dock skeptisk och efterlyste betydligt bättre sifferunderlag.⁶⁸

Diskussionen om var ett nytt badhus eller sportcenter skulle placeras och dess innehåll fortsatte att engagera. Något större intresse för kostnaderna fanns däremot inte. Det var först i början av 2007 som kommunen presenterade en prislapp för badhuset. Kommunens goda ekonomi 2006 gjorde det möjligt att avsätta 40 miljoner kronor som grundplåt till projektet. Enligt ekonomichefen Herman Crespin skulle hela bygget kosta 120 miljoner kronor.⁶⁹

När kommunledningen några månader senare gav badhusarkitekten Per Pilerot i uppdrag att bland annat räkna på driftskostnaderna och intäkterna fick planerna fastare form. Att det skulle bli stort var dock redan bestämt, enligt Herman Crespin.

Badhuset måste ju dimensioneras för de behov som kan finnas om 20–25 år.⁷⁰

I oktober 2007 var kommunens badhusutredning klar. Skisserna visade en anläggning med äventyrsbad, 25-metersbassäng och spaavdelning. Men det var kostnaden, inte innehållet, som fick många att lyfta på ögonbrynen. Bara drygt ett halvår efter att ekonomichefen uppgett kostnaden för ett nytt badhus till 120 miljoner kronor pekade den nya utredningen plötsligt på hela 225 miljoner kronor. Den borgerliga kommunledningen antog utredningen, men debatten fortsatte. Långt ifrån alla var nöjda med prislappen. Kommunstyrelsens ordförande Åsa Herbst (M) vädjade till fullmäktigeledamöterna att inte dra ut på planeringsarbetet mer.

Vi har jobbat så brett med parlamentariska grupper och föreningsgrupper, även grupper som annars inte är så högljudda har kommit till tals. Nu måste vi våga köra vidare.⁷¹

Eva Wahlgren (V) var den hårdaste kritikern. Hur skulle driften på 12 miljoner finansieras, givet att det befintliga badhuset kostat fem miljoner och inte skulle upphöra att kosta bara för att ett nytt bad byggdes? Åsa Herbst (M) slog ifrån sig kritiken.

⁶⁷ Norra Skånes Tidningar (2006).

⁶⁸ Davidsson (2006).

⁶⁹ Lungström (2007).

⁷⁰ Helsingborgs Dagblad (2007).

⁷¹ Lunner (2007).

Du knorrar men det du säger är uppåt väggarna. Jag ger dig rätt i att detta är en jätteinvestering. Just därför har vi arbetat så länge med detta förslag.⁷²

Trots frågetecken kring ekonomin fortsatte planeringen. Hösten 2008 utlyste kommunen en tävling där allmänheten uppmanades skicka in sina idéer på hur badhuset skulle kunna se ut. Sammanlagt inkom nästan tvåhundra skisser som ställdes ut i en av kommunens lokaler. Stadsarkitekten Sverker Tingdal hoppades att badhuset skulle sätta Ängelholm på kartan.

Tänk till exempel på vad Turning Torso betyder för att locka folk till Malmö.⁷³

Men alla planer ställdes på ändan när Hälsostaden Ängelholm AB, ett nytt företag ägt av Region Skåne, Peab och Wihlborgs, i november 2009 berättade att man tänkte exploatera det tidigare sjukhusområdet utmed Rönne å och samtidigt sade sig vara berett att ta över ansvar och finansiering av det nya badhuset. Åsa Herbst drog i bromsen för sitt eget badhusprojekt.

Nu tar vi time out till den 1 mars nästa år för att undersöka förutsättningarna.⁷⁴

Centerpartiets Liss Böcker var lättad och hoppades att beskedet skulle frigöra ekonomiska resurser som i stället skulle kunna användas till att rusta upp kommunens skolor.

Vi slipper risktagandet och tunga underhållskostnader. Det finns ett mervärde i att Hälsostaden AB bygger badhusanläggningen. De har betydligt större erfarenhet av sådant än vi.⁷⁵

Mats Paulsson, ägare till Peab, hoppades i likhet med kommunens stadsarkitekt att ett nytt badhus med glasvägg ut mot vattnet i Rönne å skulle sätta Ängelholm på kartan.

Det ska bli något man talar om. Precis som man gör om Turning Torso.⁷⁶

Från föreningslivet var åsikterna delade. Visserligen var det bra att badhusfrågan gick framåt, men processen var långdragen. Berne Andersson, ordförande i ett lokalt vattenpololag med lag i allsvenskan, sade att klubben inte skulle kunna spela på hemmaplan om badhuset dröjde.

⁷² Ibid.

⁷³ Hansson (2008).

⁷⁴ Kocken (2009a).

⁷⁵ Ibid.

⁷⁶ Kocken (2009b).

Nya badhuset skulle ju stått klart till 2012. Nu verkar det bli pannkaka av alltihop. Har vi inte ett nytt badhus att spela i om tre år tvingas vi förlägga våra hemmamatcher till Lund.⁷⁷

I mars 2010 pekade allt på en ny jätteanläggning där det gamla sjukhuset tidigare legat. Byggkostnaden såg också ut att bli hög. Ursprungliga 120 miljoner kronor, en summa som hastigt och lustigt blivit 225 miljoner, sades nu i stället bli 300–400 miljoner kronor.⁷⁸

Men Hälsostaden AB:s bud föll undan. Politikerna utlyste i stället en regelrätt upphandlingsprocess och sommaren 2011 stod det klart att Kunskapsporten AB, byggföretaget Peab och ÅWL Arkitekter vunnit striden. Konsortiet skulle både äga och driva badhuset. Kunskapsporten skulle stå för byggkostnaden på 250 miljoner kronor, medan kommunen tecknade ett hyresavtal på 30 år där man förband sig att årligen betala 18,9 miljoner kronor för att föreningar och skolor skulle få fritt tillträde.⁷⁹ Joakim Ollén, vd på Kunskapsporten och tidigare kommunalråd för Moderaterna i Malmö, trodde att badhuset skulle sätta kommunen på kartan.

Detta ska bli Sydsveriges mest attraktiva badhus och sätta Ängelholm på kartan.⁸⁰

2.5 VARBERG

Folkmängd:	58 448 personer
Skattesats, kommunen:	20,33 kronor
Skattesats, landstinget:	10,42 kronor
Verksamhetens nettokostnader:	2 510 miljoner kronor

Planerna på en ny simhall i Varbergs kommun har funnits sedan mitten av 1990-talet. Håstens simhall, byggd i början av 1980-talet, ansågs gammal och sliten. I mitten av 2000-talet växte kraven och allt fler tyckte att det var dags att bygga nytt. Traktens tidningar fylldes av insändare med krav på alltifrån rutschkanor, trampoliner och hopptorn till vågmaskin och klättervägg. En del slängde lystna blickar mot närliggande Halmstad som planerade att bygga ett nytt äventyrsbad.

Kommunledningen tillsatte en utredning om simhallens framtid, som planerades vara klar under 2006. Samtidigt gjorde Vänsterpartiet i Varberg ett försök att ta fasta på den växande opinionen när partiets ledamot i kommunfullmäktige, Hans Abbas, våren 2005 motionerade om att Håstens

⁷⁷ Jonsson (2009).

⁷⁸ Davidsson (2010).

⁷⁹ Davidsson (2011).

⁸⁰ Dontsov (2011).

simhall borde byggas ut.⁸¹ I en debattartikel i Hallands Nyheter i september 2006, strax efter valet, slog han fast att kommunens nuvarande simhall inte var tillräckligt stor för att hantera det växande intresset för simundervisning, motionssim och vattenaktiviteter i skolans regi. Särskilt orolig var vänsterpartisten över att så många såg sig tvingade att åka till grannkommunerna för att bada.

*Brist på plats, tid och storleken på Håstens simhall gör att man väljer att åka till grannkommuner istället.*⁸²

Fler partier fick upp ögonen för frågan och inför kommunvalet 2006 lovade Folkpartiet i Varberg att verka för en utbyggd simhall.⁸³ Men kommunens ekonomi var vid den här tiden ansträngd. Driftsbudgeten gick nätt och jämnt ihop. Tanken på ett nytt badhus var emellertid inte ny och i slutet av september 2006 beslutade kommunstyrelsens arbetsutskott att ge kommunens planeringskontor i uppdrag att titta på förutsättningarna och kostnaderna för en utbyggnad.⁸⁴

Det dröjde ett år innan kommunens tjänstemän i oktober 2007 till slut kunde presentera sina planer. Den grundläggande idén var att bygga en ny ishall intill Håstens simhall som samtidigt skulle genomgå en renovering. Hela bygget beräknades kosta 90 miljoner kronor och det första spadtaget skulle kunna tas under 2009. Enbart renoveringen av Håstens simhall beräknades till 28 miljoner kronor.

Beskedet om att simhallen skulle renoveras mottogs med öppna armar av många kommuninvånare. Men trots allt jubel fanns vid den här tiden inga driftskalkyler att ta ställning till. Enligt Bo Larsson på ekonomikontoret, tillika ansvarig projektledare för ishallen, skulle de beräkningarna nu påbörjas.

*Det vi inte gjort och ska göra inom kort är att göra en driftutredning. Hur mycket det kostar att driva anläggningen och vem som ska betala och vilka föreningar som ska vara inblandade.*⁸⁵

Glädjen över en renoverad simhall blev kortvarig. Redan på hösten 2008 beslutade den borgerliga kommunledningen att skjuta planerna på en ny is- och simhall på framtiden. Varbergs bibliotek var i akut behov av en omfattande och sannolikt kostsam renovering och politikerna insåg att de var

⁸¹ Hallands Nyheter (2005).

⁸² Abbas (2006).

⁸³ Lundquist (2006).

⁸⁴ Christensen (2006).

⁸⁵ Martinsson (2007).

tvungna att prioritera.⁸⁶ Beskedet möttes av missnöje och kritik. I Hallands Nyheter skrev signaturen "Skattebetalare" att kommunen inte bara förvägrade Varbergs ungdomar en aktiv fritid utan också tvingade invånarna att söka sig till badhus i grannkommunerna. En renoverad simhall, eller ännu hellre ett nytt badhus, skulle underlätta, menade insändaren.

Vi slipper åka till våra grannkommuner för att få tillgång till en riktig badanläggning.⁸⁷

Den politiska oppositionen var också kritisk. Kjell Jäverbo och Jana Nilsson, ledande företrädare för Socialdemokraterna i Varberg, anklagade den borgerliga majoriteten för att svika sina vallöften.

Men vi socialdemokrater är ett segt släkte och vi ger oss inte så lätt. Vi kommer att fortsätta slåss för en ishall i Varberg och inte svika väljarna.⁸⁸

I efterhand kan man konstatera att frågan om en ny eller renoverad simhall redan 2008 blev en av de mest framträdande frågorna i valrörelsen två år senare. Socialdemokraterna slog tidigt fast att man var beredd att bygga både större och satsa mer pengar på projektet. Exakt hur mycket satsningen skulle kosta var vid den här tiden oklart, men medan den borgerliga alliansen avsatte 70 miljoner kronor till is- och simhallsprojektet i sin gemensamma budgetplan för åren 2010–2012 var Socialdemokraterna redo att satsa hela 150 miljoner kronor under tre år med start 2010.⁸⁹

I november 2009 klubbade kommunfullmäktige igenom den borgerliga alliansens budget där sammanlagt 85 miljoner kronor hade öronmärkts till en ny ishall, idrottshall samt en upprustning av Håstens simhall. Enbart renoveringen av simhallen beräknades kosta 30 miljoner kronor.⁹⁰ Socialdemokraterna ville mer och stod fast vid att simhallen behövde både en ny 25-metersbassäng och ett nytt äventyrsbad.⁹¹

Löftet om ett nytt äventyrsbad räckte emellertid inte för att vinna makten. I stället kunde den borgerliga alliansen fortsätta styra kommunen.

Månaderna gick och först i mars 2011 var det dags för nästa vändning i simhallsfrågan. Kommunpolitikerna fick sig en rejäl kalldusch när nya beräkningar plötsligt visade att den plane-

⁸⁶ Ernström (2008).

⁸⁷ Hallands Nyheter (2008).

⁸⁸ Jäverbo & Nilsson (2008).

⁸⁹ Berglund (2009a).

⁹⁰ Berglund (2009b).

⁹¹ Hallands Nyheter (2010).

rade renoveringen och tillbyggnaden av Håstens simhall skulle blir mer än fem gånger så dyr som de första kalkylerna visat. Upptäckter som gjort redan under hösten 2010 tydde på ett betydligt större renoveringsbehov än någon hade anat.⁹²

Beräknade 30 miljoner hade i ett slag blivit 160 miljoner kronor, bland annat efter att expertis konstaterat att bassängerna måste rivs ut. Christofer Bergenblock (C), ordförande i kultur- och fritidsnämnden, menade att chockbeskedet nu sköt fram den planerade byggstarten och att spaden sannolikt inte kunde sättas i jorden förrän tidigast 2013.

*I princip får vi börja om från noll.*⁹³

De skenande kostnaderna väckte förvåning, men fick också de ansvariga politikerna att stanna upp och tänka efter. Kommunalrådet Jörgen Warborn (M) konstaterade att det var en betydligt större summa än man först hade räknat med, men att det enda ansvariga man nu kunde göra var att trycka på pausknappen.

*Jag oroar mig för hur detta kommer att påverka den kommunala budgeten på längre sikt.*⁹⁴

Samtidigt fortsatte planeringen. I samband med att det blev känt att renoveringen av simhallen skulle bli betydligt dyrare än man först beräknat gav kultur- och fritidsnämnden sina tjänstemän i uppdrag att med hjälp av externa konsulter undersöka vad en nyrenoverad Håstens simhall ska innehålla. Det var också nu som idén om att bygga en helt ny anläggning på allvar dök upp på dagordningen. Prislapp? Cirka 220 miljoner kronor.⁹⁵

⁹² Berglund (2010).

⁹³ Nyberg (2011).

⁹⁴ Christensen (2011).

⁹⁵ Ibid.

2.6 LINKÖPING

Folkmängd:	147 354 personer
Skattesats, kommunen:	19,98 kronor
Skattesats, landstinget:	10,27 kronor
Verksamhetens nettokostnader:	6 684 miljoner kronor

Det har muttrats en hel del under årens lopp över Linköpings simhall. Anläggningen, byggd 1965 och renoverad 1987, har ansetts för liten och för sliten för en kommun som Linköping. Dessutom har underhållet blivit allt dyrare. De senaste åren har det, utöver de löpande driftskostnaderna, handlat om cirka 10 miljoner kronor per år.⁹⁶

I mitten av 2000-talet tilltog debatten när även de ledande politikerna på allvar fick upp ögonen för frågan. Två utredningar tillsattes av kultur- och fritidsnämnden, den senaste presenterades så sent som 2009. I december hade politikerna i kultur- och fritidsnämnden tre förslag att ta ställning till. Beroende på innehåll och placering varierade uppgifterna om driftskostnaderna, från knappt 30 miljoner kronor per år för att driva en helrenoverad version av den nuvarande anläggningen, till runt 40 miljoner kronor för att driva ett helt nytt badhus.⁹⁷

Även beräkningarna av byggkostnaden varierade. Johan Lundgren (C), ordförande i kultur- och fritidsnämnden, bekräftade i mars 2010 byggkostnaden 500 miljoner kronor, en uppgift som länge förekommit, och berättade att den baserades på vad andra badhus kostat.

Ska Linköping klara av målsättningen att bli årets idrottsstad 2015 så är en modern simhall helt nödvändig plus att det finns behov utifrån den breda verksamhet som simklubben Lass bedriver plus att invånarna i landets största kommun har rätt att förvänta sig hög klass på sin simhall.⁹⁸

Men alla delade inte drömmen om ett halvmiljardsbygge. När politikerna i juni 2010 slog upp Östgöta Correspondenten satte många sannolikt kaffet i halsen. Tidningen, vars ledarredaktion länge varit kritisk till badhusplanerna, hade låtit Sifo undersöka vad kommuninvånarna tyckte om planerna på ett nytt badhus. Resultatet var en kalldusch. Hela 74 procent av de svarande ansåg nämligen att ett nytt badhus var en oviktig fråga.⁹⁹ Men oavsett vad kommunens ledande politiker

⁹⁶ Uvegård (2010).

⁹⁷ Ekstedt (2009).

⁹⁸ Höjer (2010).

⁹⁹ Undersökningen genomfördes av TNS/Sifo 16–18 juni 2010 och frågan var: "Hur bedömer du en satsning på en helt nybyggd simhall istället för att renovera och bygga ut dagens simhall?"

tyckte och tänkte om undersökningen höll de masken utåt. Planeringen skulle fortsätta och i valrörelsen senare samma år stödde båda de två stora partierna, Socialdemokraterna och Moderaterna, idén om ett nytt badhus i Linköping.¹⁰⁰

Under månaderna som följde efter valet hösten 2010 fortsatte diskussionen om badhusets placering. I början av 2011 verkade det som om att valet stod mellan två alternativ. Antingen skulle badhuset byggas i anslutning till den befintliga badanläggningen Tinnerbäcksbadet eller vid inomhusarenan Cloetta Center.¹⁰¹ Beskedet om lokalisering skulle emellertid dröja.

I stället kom diskussionen under våren 2011 att handla om det nya badhusets omfattning och innehåll. Budskapet i den utredning som kultur- och fritidsförvaltningen tillsammans med miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen presenterade i maj 2011 var tydligt – Linköping skulle till varje pris få ett nytt badhus.¹⁰² Trots att en renovering och tillbyggnad av den befintliga simhallen skulle bli nog så dyr, 190 miljoner kronor med en årlig driftskostnad på 32 miljoner kronor, landade utredarna i att ett nybygge för 500 miljoner kronor med en driftskostnad på 41–46 miljoner kronor var att föredra. Driftskostnaden skulle dock sannolikt bli ännu högre. Uppemot 6 miljoner dyrare, menade utredarna.

Hösten 2011 fick diskussionen om ett nytt badhus ytterligare fart när kommunen meddelade att man hade blivit tvungen att stänga Linköpings simhall.¹⁰³ Mikael Holmertz, tränare i Linköpings ASS, var kritisk. Nödlösningen att sätta tak över Tinnerbäcksbadet var visserligen acceptabel, men i första hand ville han nu se en ny simhall. Den befintliga från 1965 dög inte längre, ansåg han.

*Läget är så allvarligt att det inte går att vänta på någonting längre. Det har redan tagit alldeles för lång tid med den nya simhallen.*¹⁰⁴

I november 2011 tycktes kommunpolitikerna ha bestämt sig om det nya badhusets innehåll och placering. Kultur- och fritidsnämnden skrev i ett remissvar till den senaste badhusutredningen att Tinnerbäcksbadet i centrala Linköping var den bästa platsen. Nämndens ordförande, Johan Lundgren (C), ville att det skulle bli en viktig mötesplats med fokus på motion och träning, inte ett extravagant äventyrsbad.

¹⁰⁰ Asplund (2010).

¹⁰¹ Olsson (2011).

¹⁰² Linköpings kommun (2011a).

¹⁰³ Linköpings kommun (2011b).

¹⁰⁴ Bergsten (2011).

Vi anser att delen äventyrsbad i förhållande till "vanlig simning" ska vara på samma nivå som i dagens simhall ... Vi vill ha en ny modern, simhall, med fokus på motion och träning.¹⁰⁵

Slutgiltigt besked om det planerade badhuset i Linköping väntas någon gång våren 2012.

2.7 KUMLA

Folkmängd:	20 535 personer
Skattesats, kommunen:	20,08 kronor
Skattesats, landstinget:	11,02 kronor
Verksamhetens nettokostnader:	882,7 miljoner kronor ¹⁰⁶

Redan i slutet av 1990-talet började allt fler efterlysa ett nytt badhus i Kumla. Kommunen hade vid den här tiden knappt 19 000 invånare. Kumlabadet och utomhusbadet Djupadalsbadet, båda anläggningarna från 1960-talet, ansågs som alldeles för gamla och i behov av omfattande renovering.

I början av 2000-talet började även politikerna efterlysa ett nytt badhus i kommunen. De styrande Socialdemokraterna ville bygga nytt och 2006 avslag man ett förslag från den borgerliga oppositionen om att renovera Kumlabadet. Dan Åke Moberg (S) tyckte att en renovering var onödig eftersom en ny anläggning snart skulle börja byggas.

Vi kan lugnt och stilla vänta in ett nytt badhus som kommer någon gång 2008–2010.¹⁰⁷

Mobergs optimism skulle visa sig stämma. I mitten av 2000-talet rådde bred politisk enighet i Kumla om det kloka i att bygga nytt. Badhuset, som uppskattades kosta cirka 100 miljoner kronor, blev därför heller ingen framträdande fråga i kommunvalet 2006. De styrande Socialdemokraterna gjorde klart att ett badhus skulle finnas med i byggplanerna för mandatperioden 2006–2010. Björn Eriksson (S), ordförande i kultur- och fritidsnämnden, menade att en ny anläggning var i det närmaste självklar.

Det har vi pratat om länge. Kumlaborna är bortskämda med att ha ett badhus med fin kvalitet. Det nuvarande är fint utanpå, men behöver stora investeringar vad gäller teknik och drift.¹⁰⁸

¹⁰⁵ Linköpings kommun (2011c).

¹⁰⁶ Uppgifter inhämtade från budget 2011.

¹⁰⁷ Wijk (2006).

¹⁰⁸ Gustavsson (2006).

Sagt och gjort. När kultur- och fritidsnämnden våren 2008 klubbade sin långtidsbudget för åren 2009–2011 avsattes också sammanlagt 100 miljoner kronor till ett nytt badhus.¹⁰⁹

Men sedan hände något. Lagom till att politikerna på hösten 2008 skulle fatta beslut om den kommande budgeten för 2009 hade kostnadskalkylerna sprängt alla gränser. Badhuset uppgavs nu plötsligt kosta uppemot 180 miljoner kronor.¹¹⁰ En kostnadsökning motsvarande 80 procent på bara några få månader.

För Björn Eriksson (S) kom siffran som en överraskning. Preliminära kostnadsberäkningar skulle presenteras i oktober samma höst.

*Oj, den siffran har inte jag hört, snarare runt 100 miljoner kronor. Men det är något vi måste räkna och titta på, det kan komma att kosta lite mer.*¹¹¹

Någon tvekan om vad ett nytt badhus skulle innehålla tycktes det däremot inte råda enligt Björn Eriksson: en 50 meters bassäng, en rehabiliteringspool, gym- och relaxavdelning, bubbelpool och en nöjesavdelning för barnen.

Veckorna gick och när det väl blev dags för Socialdemokraterna att presentera sin budget för 2009 visade det sig att kostnaden för badhuset hade ökat, om än inte till 180 miljoner så till 150 miljoner kronor.¹¹² Men trots att kostnadsökningen var mindre än spekulationerna antytt skulle kommunen inte kunna få fram pengarna utan att låna. Två tredjedelar av summan rättare sagt, eftersom andra sedan tidigare planerade investeringar redan tyngde budgeten.

Kommunledningens badhusplaner uppskattades inte av alla. Runt om i Kumla blev badhuset, vars kostnader redan hade börjat skena trots att inga beslut fattats, en symbol för slösaktiga politiker. De följande månaderna publicerades flera kritiska insändare i Nerikes Allehanda och Björn Eriksson (S) såg sig vid åtminstone ett tillfälle manad att skriva replik och försvara badhusplanerna offentligt.

I början av 2009 kom rapporter om att kommunens ekonomi gick sämre än beräknat. Den ekonomiska oron i omvärlden påverkade även lilla Kumla och skatteintäkterna föll. Inför 2010 hoppades den socialdemokratiska kommunledningen kunna minska driftsbudgeten med inte mindre än 30 miljoner kronor. Den blocköverskridande enighet som tidigare rått om ett nytt badhus såg nu ut att

¹⁰⁹ Eriksson (2008).

¹¹⁰ Wijk (2008a).

¹¹¹ Mattisson (2008).

¹¹² Wijk (2008b).

vara definitivt bruten. Den borgerliga oppositionen ville lägga badhusplanerna på hyllan. I stället för att satsa 150 miljoner på en splitterny badanläggning skulle tio miljoner kronor gå till att renovera Kumlahallen. Oppositionskommunalrådet Maria Haglund (M) var orolig över att ett nytt badhus med ökade driftskostnader skulle påverka övrig kommunal verksamhet.

Det som kommer att hända är att det blir neddragningar inom skola och omsorg, samtidigt som det byggs ett bad.¹¹³

Men Socialdemokraterna höll inte med. Lennart Eriksson (S), ordförande i kommunstyrelsen, ville fortsätta med planeringen av badhuset. Han hänvisade bland annat till propåer från olika byggföretag som uppmanade kommunerna att hålla fast vid sina byggplaner för att inte förvärpa läget på arbetsmarknaden ytterligare. Dessutom, menade Lennart Eriksson, skulle det förmodligen bli billigare att bygga nytt i en lågkonjunktur.¹¹⁴

Kommunledningens envishet väckte än en gång kritik ute i stugorna och Nerikes Allehanda fylldes återigen med kritiska inlägg. Synsättet som dominerade var att kostnaderna för ett nytt badhus skulle riskera finansieringen av bland annat skolan och omsorgen.

Kritiken rann dock av Socialdemokraterna och kommunledningen stod på sig. Inför budgetdebatten i oktober 2009 motiverade Lennart Eriksson (S) i majoritetens förslag till budget badhuset som en satsning som skulle få fler att vilja bosätta sig i kommunen.

Ett nytt bad kommer ytterligare att stärka den positiva bilden av Kumla som en kommun som satsar på framtiden.¹¹⁵

Den åsikten delades inte av alla. Per Holm (KD), var säker på att människor som övervägde att göra Kumla till sin nya hemort i första hand brydde sig om andra saker.

Vi tror inte att människor bara tittar på lokaler, som nya badhus, när de funderar på om de ska flytta till Kumla, utan hur det ser ut med lärartätheten, vilket rykte skolor och förskolor har och hur det ser ut i äldreomsorgen.¹¹⁶

I början av 2010 började de formella pusselbitarna i planeringen av badhuset att falla på plats. Först

¹¹³ Eriksson (2009).

¹¹⁴ Wijk (2009a).

¹¹⁵ Wijk, Jan (2009b).

¹¹⁶ Ibid.

presenterade tjänstemännen en detaljplan. Byggekostnaden beräknades nu till totalt 145 miljoner kronor.¹¹⁷ Lite senare, i slutet av mars, blev bygglovet klart.

Inget av detta påverkade dock den politiska striden. Medan de borgerliga partiernas företrädare anklagade Socialdemokraterna för att vara ovarsamma i hanteringen av skattebetalarnas pengar, ansåg kommunledningen att oppositionspartierna saknade visioner.¹¹⁸

I valrörelsen 2010 blev badhusfrågan just den vattendelare som den inte hade varit fyra år tidigare. "Fel tidpunkt, fel prioritering och fel att över huvud taget bygga ett badhus", var ett återkommande mantra från den borgerliga oppositionen. Socialdemokraterna lyckades likväl behålla makten i Kumla. Kort efter valet började dock badhusets beräknade byggekostnad åter att ticka iväg. Lars Hallbergson, ansvarig projektledare, berättade att slutnotan sannolikt skulle hamna på 160–170 miljoner kronor, det vill säga uppemot 25 miljoner kronor mer än de 145 miljoner som Socialdemokraterna angett i sin budget inför 2009.¹¹⁹

Men kostnadsökningarna var inte över. I november 2010 stod det klart att kommunledningen räknade med en slutnota på 186 miljoner kronor, bland annat till följd av höjda byggpriser och tillägg.¹²⁰ Men trots att det bevisligen fanns pengar för att bära de skenande byggekostnaderna för badhuset och de följande driftskostnaderna, stod kommunledningen fast vid sitt beslut om att minska de löpande driftskostnaderna. Många kommuninvånare var besvikna, inte minst till neddragningarna inom skola och omsorg. Missnöjet ledde till protester och uppemot 700 kommuninvånare, däribland många barn och föräldrar, samlades i mitten av april 2011 på torget i Kumla för att demonstrera.¹²¹

I början av 2012 kunde Nerikes Allehanda rapportera att det nybyggda Djupadalsbadet med start 2013 skulle kosta ytterligare 21 miljoner kronor i årlig drift jämfört med den befintliga anläggningen.¹²²

¹¹⁷ Wijk (2010a).

¹¹⁸ Wijk (2010b).

¹¹⁹ Wijk (2010c).

¹²⁰ Wijk (2010d).

¹²¹ Kempe (2011).

¹²² Wijk (2012).

2.8 ESKILSTUNA

Folkmängd:	97 373 personer
Skattesats, kommunen:	22,18 kronor
Skattesats, landstinget:	10,17 kronor
Verksamhetens nettokostnader:	4 664,3 miljoner kronor

Idén om ett nytt badhus har under lång tid diskuterats i kommunkorridorerna i Eskilstuna. Den nuvarande anläggningen Vattenpalatset är ursprungligen från 1932 och allt fler har på senare år börjat efterlysa en omfattande reovering, allra helst en helt nybyggd badanläggning.

I mitten av 2000-talet vann badhusfrågan ny kraft. I en första utredning från 2006 skissade tjänstemännen på flera alternativ för att komma tillrätta med de problem som det nedslitna Vattenpalatset gav upphov till. Ett av dem var att återställa anläggningen i sin ursprungliga form och avveckla den befintliga äventyrsdelen till förmån för en inriktning på motionssimning, simundervisning och friskvård. Den beräknade byggkostnaden var 65 miljoner kronor.¹²³ Någon finansieringsplan fanns dock inte.

När kommunstyrelsen sammanträdde i juni 2006 öppnade politikerna dock för en annan, som det skulle visa sig betydligt dyrare, lösning. Moderaterna, Centerpartiet och Folkpartiet röstade då ja till att den fortsatta utredningen framöver i första hand skulle inriktas på att all bad- och simverksamhet förläggs till området kring Parken Zoo. Miljöpartiet och Vänsterpartiet var de enda partierna som röstade nej. De ville hellre se en reovering av det slag som tjänstemännen föreslagit tidigare samma år.

I augusti 2006 presenterades de första beräkningarna av vad ett nytt badhus vid Parken Zoo skulle kosta. Prislappen hamnade på 250 miljoner kronor. Bara ett år senare skulle den summa som diskuterades uppgå till hela 350 miljoner kronor. Socialdemokraterna valde i det läget att bjuda in samtliga partier till gemensamma samtal. Partiet hade uppenbarligen fått kalla fötter och på hösten 2007 meddelade kommunstyrelsens ordförande Hans Ekström (S) i Eskilstuna-Kuriren att planerna på ett nytt badhus hade lagts på is tills vidare.

Planeringen fortsatte emellertid. Den ekonomiska krisen fick många politiker runt om i Sverige att dra örnen åt sig och trycka på pausknappen för större planerade byggen. I Eskilstuna tycktes det oroliga ekonomiska läget snarare ses som en möjlighet att bygga.

¹²³ Voronov (2008).

I början av 2009 verkade nämligen kommunen beredd att sätta spaden i jorden. Vid en presskonferens den 27 januari meddelade Hans Ekström att kommunen tänkte möta den annalkande lågkonjunkturen med nya investeringar i infrastruktur. Trots att det vid tiden vare sig fanns en detaljplan eller ett politiskt beslut att bygga ansåg han att badhuset till en kostnad av 350 miljoner kronor spelade en viktig roll i att "bemöta lågkonjunkturen". På frågan om hur badhuset skulle finansieras svarade Ekström att han inte trodde att bygget skulle behöva bekostas med sparade medel eller lån. I stället skulle ett nytt badhus i anslutning till Parken Zoo locka privata finansiärer att skjuta till pengarna.¹²⁴

Beskedet från Hans Ekström hade dock kort hållbarhet. Lite senare under våren 2009 såg sig kommunledningen i Eskilstuna tvungen att sätta ner foten. Vid en närmare titt medgav den ansträngda ekonomin trots allt inte pengar till ett nytt badhus, meddelade Jimmy Jansson (S), vice ordförande i kommunstyrelsen. Det skulle inte bli något nybygge ens om någon annan erbjöd sig att bygga.

*Då ska vi i stället betala hyra för en ny anläggning och vi klarar inte det heller just nu.*¹²⁵

Men lika säker som han var att det inte skulle byggas något badhus just för dagen, var han övertygad om att Eskilstunaborna så småningom skulle få sitt efterlängtade badhus.

*Vi ska vara beredda och sätta igång så snart ekonomin vänder. Givetvis behöver en kommun av Eskilstunas storlek en ordentlig simhall.*¹²⁶

Trots lågkonjunktur började badhusplanerna nu att ta form. I maj 2009 togs ytterligare ett steg i förberedelserna när stadsbyggnadsnämnden beslutade att starta arbetet med en ny detaljplan för området kring Parken Zoo. Detaljplanen beräknades vara klar ett år senare.

De följande månaderna blev dock händelserika. Trots att det utåt sett var förhållandevis tyst började politikerna under det närmaste året att tänka om gällande placeringen av den nya anläggningen. Efter en tids spekulationer, bland annat om att politikerna skulle ha börjat skissa på en ny kombinerad multiarena och badhus i centrala Eskilstuna¹²⁷, presenterade Eskilstuna Kommunföretag AB i december 2010 sin efterlängtade badhusutredning.¹²⁸

¹²⁴ Ståhle (2009).

¹²⁵ Svedlind (2009).

¹²⁶ Ibid.

¹²⁷ Jonsson (2010).

¹²⁸ Eskilstuna Kommunföretag AB (2010).

Förutsättningarna för utredningen hade varit tydliga och politikernas huvudsakliga önskemål var ett nytt badhus vid Parken Zoo. Trots att man i utredningsgruppens rapport, förutom en renovering av det befintliga Vattenpalatset till en kostnad av 96 miljoner kronor, hade räknat på sammanlagt sju badhus i varierande storlek med prislappar från 115 till 490 miljoner kronor var det tydligt att störst kraft lagts på de dyrare alternativen.

Det badhus som utredningen förordade var på totalt 14 000 kvadratmeter. Badet skulle bestå av ett upplevelsebad på cirka 2 500 kvadratmeter indelat i olika världsdelar som skulle knytas ihop av en vattenström som gör det möjligt för badgästerna att "surfa världen runt".¹²⁹ Badhuset skulle därutöver få ha en simbassäng 50 x 25 meter, en hoppbassäng 25 x 20 meter, en undervisningsbassäng samt en tränings- och terapibassäng med höj- och sänkbar botten. Prislapp: 440–490 miljoner kronor. Det uppskattade årliga driftsunderskottet det första året var 33–38 miljoner, en summa som man antog skulle ha minskat till 21–26 miljoner kronor efter tio år.¹³⁰

Roland Andersson, projektledare för badhusutredningen, försökte föregå kritik mot de höga löpande kostnaderna.

Det finns inte en badanläggning i Sverige som bär sig helt själv. Man kan helt enkelt inte ta ut priser som täcker de verkliga kostnaderna. Därför måste kommunen räkna med att betala för samhällsnyttan, till exempel i form av hälsoeffekter.¹³¹

Badhusutredningens skisser väckte stora förhoppningar runt om i kommunen och i februari 2011 beslutade kommunfullmäktige i Eskilstuna att godkänna badhusutredningen.¹³² Men de höga byggkostnaderna väckte också oro. I ett särskilt yttrande förklarade de borgerliga oppositionspartierna Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet att man visserligen ställde sig bakom badhusutredningen, men underströk samtidigt att man därmed inte på något sätt hade förbundit sig att bygga.¹³³

Det var inte bara politiker som höjde på ögonbrynen. Scenförändringen var å andra sidan närmast total. Från att bara ett par år tidigare ha slagit fast att 350 miljoner kronor var alldeles för mycket pengar, var de styrande Socialdemokraterna nu beredda att öronmärka uppåt en halv miljard på ett nytt badhus. På Eskilstuna-Kurirens ledarredaktion ansåg man att äventyrsbadet var "rosenskim-

¹²⁹ Ibid., s.15.

¹³⁰ Ibid., s.18.

¹³¹ Österman (2010).

¹³² Eskilstuna kommun (2011a).

¹³³ Moderaterna et al. (2011a).

rande drömmar”. Slutsatsen var tydlig: för dyrt att bygga, för dyrt att driva och risk för konkurrens från närliggande kommuner.

Investeringen är väldigt stor, driftskostnaden likaså och den hårda konkurrensen från närliggande äventyrsbad riskerar att göra badhuset till ännu ett misslyckat kommersiellt projekt i kommunal regi.¹³⁴

Om kommunpolitikerna tog fasta på kritiken från tidningen eller inte är svårt att säga. Klart är dock att även kommunledningen så småningom började rygga tillbaka inför de höga kostnaderna och utmaningarna som skulle följa. I september 2011 försökte kommunstyrelsens ordförande Jimmy Jansson (S) tona ner förhoppningarna om de jättebyggen som badhusutredningen förordat.

Det blir nog inte ett bad i 350-miljonersklassen. Men ett billigare alternativ som också möjliggör för resurser till den tänkta idrottsarenan.¹³⁵

I slutet av september 2011 var det dags för ännu en badhusutredning att presenteras. Men nu var tankarna på ett bad i anslutning till Parken Zoo definitivt begravda. I stället förordade utredningen, ledd av kommundirektör Pär Eriksson, ett nytt badhus i centrala Eskilstuna. Förutom ett par anläggningar innehållande både publik arena och badhus utmynnade rapporten i tre förslag på friliggande badhus. Beroende på innehåll varierade den beräknade byggkostnaden mellan 227 och 269 miljoner kronor och den årliga driftskostnaden mellan 18,5 och 20,5 miljoner kronor. Gemensamt för de tre badhusen var dock att samtliga innehöll en särskild avdelning för familjer och barn och lek.¹³⁶

Badhusutredningen var resultatet av ett i många avseenden gediget arbete. Till sin hjälp hade Pär Eriksson och utredningsgruppen bland andra haft konsultföretaget Ramböll som hjälpt till att räkna på de ekonomiska aspekterna av ett nytt badhus. Som brukligt är i denna typ av stora projekt tog man i beräkningarna höjd för oväntade kostnadsökningar som kunde inträffa under arbetets gång. Men trots dessa försiktighetsmått fanns det en oro för bristande kostnadskontroll, något som kommer till uttryck i slutrapporten. Från kommunledningen tittade man sannolikt på driftskostnaderna som förväntades stiga kraftigt med ett nytt badhus jämfört med driften av Vattenpalatset.

I slutet av oktober 2011 antog kommunfullmäktige ett så kallat *inriktningsbeslut* som innebär att

¹³⁴ Eskilstuna Kuriren (2010).

¹³⁵ Johansson (2011a).

¹³⁶ Eskilstuna kommun (2011b).

kommunen tog ännu ett steg mot att förverkliga badhusplanerna.¹³⁷ Oron över kraftigt höjda drifts- och underhållskostnader gnagde dock och för att få kalkylerna att gå ihop efterlyste Jimmy Jansson (S) stöd från föreningslivet och företagen i Eskilstuna.

*Vi vädjar till förenings- och näringsliv att stå upp för Eskilstuna.*¹³⁸

Kommunfullmäktige gav också kommunstyrelsen i uppdrag att söka finansiering till både investering och drift av badhuset av det lokala näringslivet. Jimmy Jansson fick medhåll av Miljöpartiet. Magnus Johansson (MP) påpekade att näringslivet skulle förväntas bidra ytterligare till driften.

*Ska vi klara driftskostnaderna är jag övertygad om att det privata näringslivet måste kliva fram och öppna plånboken.*¹³⁹

Från den borgerliga oppositionen var tonerna försiktigt positiva. Visserligen var man positiv till idén att uppföra ett badhus, men skeptisk till det ekonomiska underlaget som man ansåg var alltför tunt, vilket framgår av en gemensam reservation som partierna lämnade in i samband med mötet.¹⁴⁰ I badhusutredningen uppmanades politikerna att efterfråga ytterligare bygg-, drifts- och intäktsberäkningar för ett nytt badhus.

Den preliminära tidplanen för byggandet av ett nytt badhus i Eskilstuna är att projektering och detaljplanearbetet kan starta i början av 2012, medan byggstart kan ske under 2013 med målsättningen att bygget kan vara avklarat våren 2014.

2.9 ENKÖPING

Folkmängd:	40 026 personer
Skattesats, kommunen:	20,84 kronor
Skattesats, landstinget:	10,86 kronor
Verksamhetens nettokostnader:	1 686,9 miljoner kronor ¹⁴¹

Under flera års tid har bassängerna i simhallen i Enköping varit i behov av löpande renovering. Redan 2002 konstaterade inspektörer som besökte anläggningen att ett läckage hade skadat

¹³⁷ Eskilstuna kommun (2011c).

¹³⁸ Johansson (2011b).

¹³⁹ Skoog (2011).

¹⁴⁰ Moderaterna et al. (2011b).

¹⁴¹ Uppgifter inhämtade från budget 2010.

armeringskonstruktionen, vilket i sin tur kom att påverka bedömningen av byggnaden i sin helhet. Sedan den upptäckten har rapporter om nya skador regelbundet förekommit i lokalmedierna.

Politikerna i Enköping var till en början inställda på att renovera den befintliga simhallen från 1975. Men i takt med att ropan efter en ny anläggning blev allt vanligare på Enköpings-Postens insändarsida beslutade man sig för att tänka om. I mitten av 2009 tog kommunstyrelsens arbetsutskott fasta på ett förslag från teknikförvaltningen om att tillsätta en förstudie för att utreda de tekniska och ekonomiska konsekvenserna av tre alternativ: en renovering och upprustning av det befintliga badhuset, en renovering, upprustning och tillbyggnad eller att uppföra ett helt nytt badhus.¹⁴²

När kommunalrådet Åke Hedén (C) intervjuades i Enköpings-Posten sommaren 2009 slog han fast att man var beredd att ordna fram de pengar som behövdes till ett nytt badhus. Kommunens flerårsbudget innehöll också 55 miljoner som hade avsatts specifikt för projektet. Enligt Åke Hedén var det närmast en självklarhet att bygga nytt.

*Vi får ta fram de pengar som behövs. En stad som Enköping måste ha en simhall.*¹⁴³

Uttalandet stod sig och i budgeten för 2011 som klubbades i november 2010 slog man fast att en om- och tillbyggnad av kommunens simhall stod på tur. Arbetet, som beräknades pågå i flera år, skulle leda fram till "en modern och attraktiv anläggning". Enligt kommunens långtidsbudget beräknas arbetet kosta 100 miljoner kronor under perioden åren 2012–2013.¹⁴⁴

I skrivande stund ligger Enköpings badhusplaner på is. I den lista över planerade investeringar under mandatperioden till ett värde av 550 miljoner kronor, som kommunfullmäktige antog i juni 2011, fanns inget nytt badhus. Tekniska nämndens ordförande Bengt-Åke Gelin (M) konstaterade att kommunen hade dragit öronen åt sig efter att den senaste beräkningen pekat på att en ny anläggning skulle kosta minst 230 miljoner kronor.¹⁴⁵

¹⁴² Enköpings kommun (2009).

¹⁴³ Östlund (2009).

¹⁴⁴ Enköpings kommun (2010).

¹⁴⁵ Östlund (2011).

3. BRISTER NÄR MILJONERNA RULLAR

Berättelserna om hur det gick till när badhusidén fick fäste i kommunerna skiljer sig åt. För varje projekt jag granskat finns en unik skildring. I vissa av kommunerna har planeringen gått relativt smidigt. Stor vikt har lagts vid att utreda hur stor anläggningen bör vara, vilka krav på innehållet man bör ställa samt hur mycket badhuset kan komma att kosta att bygga och att driva. I andra kommuner har processen hanterats med mindre fast hand. Detta är också en av de främsta lärdomarna av granskningen: Badhusprojekt är komplex materia som förutsätter såväl kunskap som ett tydligt politiskt ledarskap.

Men trots att processerna i de nio kommunerna sinsemellan uppvisar stora skillnader finns det mönster att uppmärksamma. De brister som tenderar att återkomma är både av ekonomisk och av politisk natur. Inte sällan samverkar dessa. Överdrivna politiska förhoppningar skadar förutsättningarna för en ekonomiskt klok process.

3.1 Glädjekalkylerade besöksprognoser

Vi börjar med de stora förväntningar som genomgående knyts till ett nytt badhus. Oavsett på vilka grunder en ny badanläggning förs på tal, vare sig det är till följd av undermåligt underhåll som i Malmö och Enköping, eller för att den befintliga simhallen anses som alltför gammal eller alltför liten som i Linköping och Eskilstuna, beskrivs ett nytt badhus som ett sätt att sätta kommunen på kartan. Det handlar om att locka fler besökare, främja turismen och förhoppningsvis förmå fler att bosätta sig eller starta företag i kommunen.

I Eskilstuna hoppas politikerna att det nya badhuset ska kunna bidra till att kommunen får fler besökare året om, medan kollegorna i Linköping motiverar en ny anläggning som ett tillskott till det regionala fritidsutbudet och "en turistmagnet" som kan höja kommunens attraktivitet.

I Kumla tror politikerna att ett nytt badhus ska stärka den positiva bilden av kommunen medan det i Ängelholm var få som ifrågasatte det rimliga i påståendet att upptagningsområdet uppgick till en miljon personer, utan att man samtidigt tar hänsyn till konkurrensen från andra anläggningar.

I Landskrona ansåg politikerna att de extramiljoner som krävdes för att renovera Citadellbadet var försvarbara eftersom badet skulle stärka Landskronabornas identitet. I Ängelholm, än en gång, hoppas man att det planerade badhuset ska bli något människor pratar om. "Precis som man gör om Turning Torso."

Det är lätt att ta turismargumentet för givet. Den som till exempel läser Tillväxtverkets senaste genomgång av besöksutvecklingen i Sverige får veta att badanläggningar tillhör den kategori

besöksmål som ökade mest under perioden 1998–2008. Enligt Tillväxtverkets beräkningar ökade antalet besök från drygt 6,4 miljoner 1998 till knappt 11 miljoner besök 2008.¹⁴⁶ Utifrån dessa siffror är det lätt att tro att det finns utrymme för ytterligare badanläggningar. Men de nya badhus som byggts den senaste tioårsperioden har sannolikt mättat marknaden. Tittar man på Tillväxtverkets genomgång av besöksmål och sevärdheter i Sverige är det dessutom bara två badanläggningar som tar sig in på topp 30-listan över de mest besökta sevärdheterna i landet (Eriksdalsbadet i Stockholm på plats 11 samt Gustavsviks bad i Örebro på plats 22).¹⁴⁷ Båda tappade i antal besökare jämfört med mätningen 2009.

Det finns också skäl att ifrågasätta om badhus är sådana turistmagneter som flera kommunpolitiker gör gällande. Marknadsundersökningar, som bland annat tjänstemännen i Linköping hänvisade till i sin badhusutredning våren 2011, tyder på att cirka 90 procent av alla badbesökare bor inom fem mils radie från badanläggningen i fråga.¹⁴⁸

Viljan att åka långa sträckor beror sannolikt på var i landet man befinner sig. Medan människor i glesbygd är vana vid stora avstånd, torde viljan att färdas längre sträckor till ett badhus vara mindre i mer tätbefolkade områden. I granskningen av Kumla, Landskrona, Varberg och Ängelholm framgick det med all önskvärd tydlighet att det bland både kommuninvånare och politiker dessutom finns en känsla av nederlag kopplad till när någon tvingas korsa kommungränsen för att motions-simma eller bada med familjen.

Den senare observationen tyder på ett fenomen som självfallet både kan motivera ett badhusbygge i ett tätbefolkat område och fungera som en varningssignal för att hejda överetablering. Mälardalen är ett mycket tydligt exempel. Där byggs eller finns det i skrivande stund planer för åtminstone fyra nya badhus. I Västerås, Eskilstuna, Kumla och Enköping, tätorter som har goda kommunikationer och som inbördes nås på cirka en timme, planeras det för badhus till en uppskattad kostnad om nästan 1 000 miljoner kronor. Driftskalkylerna kan förväntas uppgå till totalt 100 miljoner kronor per år.

Under min granskning av de planerade badhusen i Eskilstuna, Kumla och Enköping har jag inte vid något tillfälle noterat att vare sig politiker eller tjänstemän tagit hänsyn till de projekt som planeras i de närliggande kommunerna. I uppskattningarna över hur många potentiella besökare som finns i upptagningsområdet tar man sällan hänsyn till att det i kommunerna ofta redan finns välbesökta badanläggningar med äventyrsbad för barnen och spa för de vuxna.

¹⁴⁶ Tillväxtverket (2011).

¹⁴⁷ Tillväxtverket (2010).

¹⁴⁸ Linköpings kommun (2011a).

I Mälardalen handlar det i första hand om badanläggningen Gustavsvik i Örebro, med 600 000 besökare per år, Familjebadet i Hallsberg, med drygt 120 000 besökare per år, Simhallen Lärkan i Sala, Karlbergsbadet i Köping, Energikällan i Lindesberg och Duveholmshallen i Katrineholm. Lägg därtill ett 20-tal simhallar och utomhusbad i regionen och det är långt ifrån självklart att det finns utrymme för fler badhus.

Tecken på en olycklig överetablering går också att se i Skåne. Under planeringen av det nya badhuset i Hyllie i södra Malmö, tänkt att ersätta misskötta Aq-va-kul, har det såvitt jag kunnat se inte vid något tillfälle förts diskussioner om hur förutsättningarna för ett nytt badhus påverkas av att det i både närliggande Höör och Burlöv på senare tid har byggts eller börjat planeras för nya stora badanläggningar. Inte heller tycks renoveringen av Högevallsbadet, en anläggning med både äventyrsbad och tävlingsbanor med läktare i Lunds kommun, för 300 miljoner kronors ha påverkat Malmös planer. Det är anmärkningsvärt, inte minst givet att många av Aq-va-kuls badgäster kom från angränsande kommuner.

Situationen är densamma i Ängelholm där kommuninvånarna redan i dag ser badhusen i Laholm, Landskrona, Perstorp och Halmstad som alternativ till kommunens badanläggning. Dessutom finns det i Hässleholm och Helsingborg, två orter på bekvämt bilavstånd, krav på nya stora badhus. Risken för att Ängelholm inom några år står med ett halvtomt badhus som på grund av dåliga biljettintäkter tynger kommunkassan kan inte försummas.

3.2 Bristande samarbetsvilja mellan kommuner

Svenska kommuner har på senare år höjt ambitionen om att samarbeta över kommungränserna. Genom att gå samman och dela på kostnaderna för olika verksamheter kan risktagandet spridas och ekonomiska resurser frigöras. Kommunerna, inte sällan uppmuntrade av Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, försöker samarbeta om alltifrån räddningstjänst och återvinningsanläggningar till IT-användning. I till exempel Östergötland har Linköping och Norrköping inlett ett samarbete för att effektivisera de kommunala verksamheterna och öka kvaliteten på sina tjänster. Samarbetet omfattar hittills räddningstjänsten, barnomsorgen och översiktsplanering. Tillsammans har de två kommunerna dessutom startat ett marknadsbolag för att främja samarbete mellan kommunerna, näringslivet och universitetet.¹⁴⁹

I diskussionen om fritidsanläggningar saknas en motsvarande vilja till samverkan. När jag studerat badhusprojekten i denna rapport fann jag inte vid ett enda tillfälle tecken på en vilja från vare sig politiker eller tjänstemän att samarbeta med andra kommuner för att därigenom dela på bygg- och driftskostnader. I den mån man tittade på vad grannkommunen gjorde var det snarast för att

¹⁴⁹ Norrköpings kommun (2012).

försäkra sig om att den egna kommunen inte hamnade på efterkälken. Här finns utrymme för resurseffektivisering och ett minskat risktagande för enskilda kommuner. SKL borde kunna spela en viktig roll i denna strävan. Organisationen pekade redan 2008 ut ökad samverkan mellan kommuner och landsting/regioner som ett bra sätt att tillhandahålla god kommunal service.¹⁵⁰

3.3 *Drömmar om mästerskap*

I rapporten *Arenafeber* (Lerulf, 2010) konstaterar jag att förhoppningen om en deltävling i Melodifestivalen eller mästerskap i någon av de större publiksporterna ofta är framträdande argument när politiker ska motivera byggandet av en påkostad multiarena. En motsvarighet i diskussionen om nya badhus är löftet om stora mästerskap i simning och vad sådana innebär i form av TV-exponering för kommunen.

Både när Malmö och Landskrona planerat för nya badhus och omfattande renoveringar har tanken på stora tävlingar som ska attrahera nya besökare kittlat beslutsfattarna. Men precis som med Melodifestivalen slocknar TV-kamerorna snabbt.

I Landskrona användes SM-tävlingarna sommaren 2007 för att rättfärdiga en snabbt genomförd renovering, en rashet som gjorde att reglerna för offentlig upphandling sannolikt åsidosattes och den ansvarsfulla hanteringen av skattemedlen brast. Därutöver tillkommer det faktum att enstaka mästerskapstävlingar inte på egen hand räcker för att täcka de höga driftskostnaderna för en publik simarena.

I Malmö kan den påkostade simarena som planeras på Stadionområdet bli en dyr erfarenhet när simtävlingarna uteblir eller när man inser att det trots god beläggning inte går att få ekonomi i verksamheten eftersom kommunen ogärna kräver marknadsmässiga hyror av simklubbar, skolklasser och andra fritidsutövare.

3.4 *Byggkostnaderna skenar*

Under mitt arbete med att granska hur badhusprojekten i de nio kommunerna fick fäste och utvecklades fann jag att byggkostnaden hade en tendens att bli betydligt högre än de första uppskattningarna gav vid handen. I kommun efter kommun kunde jag se hur den uppskattade bygg- eller renoveringskostnaden steg vartefter planeringen fortskred.

Badhus är givetvis till sin natur komplexa. Till följd av omfattande tekniska installationer och det faktum att byggnaden ska hantera både vatten och stora besöksantal, är en viss prisökning ofrånkomlig. Men kostnaden för att bygga blev i de flesta fall två-tre gånger högre än vad som sades när

¹⁵⁰ Sveriges Kommuner och Landsting (2008).

politikerna, antingen genom kommunala beslut eller genom löften och uttalanden i lokala medier, förband sig till badhusidén.

I flera kommuner kunde dessutom varken skenande kostnader eller en negativ folkopinion påverka beslutsfattarna. Det finns exempel på ren maktarrogans. I Linköping avfärdade kommunalrådet Lena Micko (S) i nedlåtande ordalag en Sifundersökning som pekade på ett lågt folkligt intresse för ett nytt badhus.

Hade jag inte bilden klar för mig skulle jag säkert svara samma sak. Att man självklart ska renovera för att man tror att det ska bli billigare.¹⁵¹

Det är alltid svårt att avgöra hur mycket ett projekt kan sägas ha "dragit över budget". För att inte fastna i en diskussion om vad som kan anses vara ett korrekt kostnadsöverdrag har jag valt att i sammanställningen över kostnadsutvecklingen inkludera samtliga kostnadsuppskattningar som förekommit, antingen i kommunala handlingar eller i nyhetsmedier. Eftersom siffrornas ursprung tydligt framgår i rapporten kan läsaren själv avgöra vilka uppgifter som är mest relevanta.

¹⁵¹ Ekstedt (2010).

Tabell 1. Kostnadsberäkningar när kommuner bygger badhus (miljoner kronor).

Ystad		Varberg	
aug-06	210	okt-07	28
okt-10	240	nov-09	30
aug-11	365	mar-11	160
dec-11	277	mar-11	220 **
jan-12	285		
Malmö (badhus för allmänheten)		Kumla	
maj-08	161	maj-08	100
2008	196	sep-08	180
sep-11	258	okt-08	150
		feb-10	145
		sep-10	160–170
		nov-10	186
Malmö (simarena för tävlingar)		Eskilstuna	
maj-08	330	aug-06	250
maj-11	300–400	2007	350
jun-11	462	dec-10	440–490
		sep-11	227–269
Landskrona		Enköping	
dec-05	12	nov-10	100
2005/2006	15	okt-11	230
jan-06	35		
Ängelholm			
feb-07	120		
okt-07	225		
jun-10	250 *		

* Kunskapsporten betalar nybyggnationen
 ** Nytt badhus

3.5 Bristande beställarerfarenhet

Som jag tidigare konstaterat är det komplicerat att bygga badhus. Det finns en anledning till att många av de badanläggningar som uppförs i landet byggs av entreprenörer med lång specialistkunskap på området och att det existerar en hel marknad för rådgivningstjänster i frågor om större fritidsanläggningar. I vissa kommuner är politikerna väl medvetna om detta. Liss Böcker, vice ordförande i kommunstyrelsen i Ängelholm, uttryckte en påtaglig lättnad när Hälsostaden AB visade intresse för att bygga och driva kommunens nya badhus.

Det finns ett mervärde i att Hälsostaden AB bygger badhusanläggningen. De har betydligt större erfarenhet av sådant än vi.¹⁵²

Professionalitet är emellertid inte enbart en fråga om projektledning i rent organisatorisk mening. Det handlar också i allra högsta grad om kostnadskontroll. I strävan att ge kommunen en säregen

¹⁵² Kocken (2009a).

byggnad och sätta orten på kartan springer kostnaderna annars lätt iväg. Den dyra renoveringen av Citadellbadet i Landskrona är ett belysande exempel. De 15 miljoner kronor som politikerna beslutade om sprang hastigt iväg till 35 miljoner kronor och i en intervju om svensk arkitektur berättade Gert Wingårdh, arkitekten bakom Citadellets nya utseende, att Landskrona var ett föredöme eftersom man inte varit så noga med kostnadskontrollen.

Citadellbadet i Landskrona är däremot något av ett mönsterprojekt, just därför att budget kom andra hand, staden satsade allt på att få en märkesbyggnad.¹⁵³

3.6 Höga driftskostnader får konsekvenser

I flera av de studerade kommunerna fann jag under medieresearchen ett begränsat intresse från kommunpolitikerna att diskutera drifts- och underhållskostnader. Det är märkligt, inte minst eftersom kostnaden för att driva badhusverksamheten binder upp skattemedel under lång tid. Förutom den rent tekniska driften och underhållet tillkommer kostnaden för personal. Underhållskostnaderna för ett badhus lär dessutom inte minska när anläggningen åldras.

Och det är inte småsummor det handlar om. I Linköping räknar man med en årlig driftskostnad på 46 miljoner kronor, kanske mer. I Malmö beräknas enbart det nya familjebadet kosta 31 miljoner kronor att driva. På tio år motsvarar det i båda fallen gott och väl totalkostnaden för att bygga badhusen. I både Eskilstuna och Ängelholm är driften beräknad till 20 miljoner kronor per år.

Driftkalkylerna redovisas dessutom ofta som nettokostnader, det vill säga de summor kommunen kan förväntas betala för att täcka den del av driften som inte betalas av biljettintäkter. Med tanke på riskerna för överetablering av badhus kan redan höga driftskostnader i framtiden visa sig bli betydligt högre till följd av vikande besöksantal.

En del kommuner har flaggat för att de beräknade driftskostnaderna inte ryms inom nuvarande driftsbudget. Men i stället för att minska ambitionerna och skala ner på badhuset eller lägga planerna på hyllan har man antingen flaggat för kraftiga skattehöjningar eller gjort nedskärningar inom andra kommunala verksamheter.

I Ystad har det planerade badhusbygget, trots att spaden inte är satt i jorden, redan blivit en börda. Efter åratal av turer har kommunledningen fattat beslut om ett nytt badhus till en kostnad av närmare 300 miljoner kronor. På grund av de förväntade höga driftskostnaderna har samma politiker också sagt sig vara beredda att höja skatten med 30–60 öre för att kommunen ska kunna hantera driften. Trots uttalanden om att inga höjningar är att vänta under nuvarande mandatperiod är det

¹⁵³ Aktuella Byggen (2008).

oklart vad som händer efter 2014, enligt Kristina Jönsson (M).

Det beror på konjunkturläget och på hur många nya skattebetalare vi fått. Finns inte de pengarna i budget kan det bli tal om en skattehöjning med 30 öre.¹⁵⁴

I Kumla beslutade kommunledningen våren 2011, trots hårda protester från både föräldrar och barn och trots demonstrationer med hundratals medborgare på stadens torg, att driva igenom nedskärningar i skolan. Samtidigt fortsatte planeringen av kommunens nya badhus som om ingenting hänt, trots att prislappen på bara några få år nästan fördubblades, från 100 miljoner till knappt 190 miljoner kronor.

I Eskilstuna var politikerna så övertygade om det kloka i att bygga ett nytt badhus att de, ställda inför höga driftskostnader, i både kammare och lokalmedier förklarade att de kallt förväntade sig att det lokala näringslivet skulle bidra till driften.

Även om inte alla kommuner behöver hamna i samma trångmål som Ystad, Kumla och Eskilstuna finns det däremot skäl att fundera över det kloka i att binda upp tiotals miljoner kronor för att driva en anläggning som enligt olika studier används av cirka 10 procent av kommuninvånarna. De kommunala verksamheterna är sällan utan påtalade brister och de pengar som nu knyts upp på badhusdrift skulle med andra politiska prioriteringar i stället kunna användas till att förbättra kvaliteten i exempelvis skolan och omsorgen.

3.7 Befogat behov av funktionella simhallar

Sommaren 2007 skrev Sven von Holst och Jan Olsson, ordförande respektive generalsekreterare i Svenska simförbundet om det stora renoveringsbehov som många av landets simhallar stod inför. Enligt von Holst och Olsson skulle runt hälften av de drygt 400 simanläggningar som finns i Sverige fylla 50 år de närmaste 15 åren. Deras poäng var att en simhall håller i cirka 50 år. Därefter behöver den renoveras eller i vissa fall rivas och ersättas av en ny.¹⁵⁵

Simförbundets beräkningar framstår som rimliga. Det finns inga skäl att ifrågasätta att simhallar, anläggningar som utsätts för hårt slitage och dessutom ständigt står i kontakt med vatten, förr eller senare måste renoveras eller kanske rivas.

Däremot följer inte av detta att var och varannan kommun nödvändigtvis måste bygga ett badhus när simhallen blivit för gammal. Om syftet med simanläggningar i första hand är att skapa möjlig-

¹⁵⁴ Billgren (2011d).

¹⁵⁵ Von Holst & Olsson (2007).

het för kommuninvånarna till undervisnings- och motionssim bör en simhall kunna ersättas av en ny simhall. Att som flera kommuner "passa på" att bygga ett stort äventyrsbad när den befintliga simhallen uppvisar brister gynnar knappast simkunnigheten. Snarast riskerar ett påkostat badhus att omöjliggöra fler mindre simhallar i kommunen, förslagsvis i olika bostadsområden. Det är olyckligt. Enligt en undersökning som Skolverket presenterade i december 2010 når över 8 procent av barnen i årskurs 5 inte kursplanens mål i simning.¹⁵⁶

Noterbart är att detta är ett alternativ som få kommuner tycks se. I den badhusutredning som tjänstemännen presenterade för politikerna i Linköping våren 2011 konstaterades torrt att man inte ens haft mandat att utreda förutsättningarna för flera mindre simanläggningar runt om i kommunen som ett alternativ till ett centralt beläget badhus.

3.8 Prioriteringar nödvändiga

Svensk välfärd baseras i huvudsak på skattefinansiering. I takt med att befolkningen blir äldre förväntas också medborgarnas samlade efterfrågan på olika välfärdstjänster att öka. Men eftersom de gemensamma resurserna inte är oändliga tyder mycket på att det framöver kommer att uppstå ett ansevärt finansieringsgap. Skatterna kommer helt enkelt inte att räcka till för att betala för alla verksamheter som i dag är skattefinansierade.

Flera instanser har på senare tid pekat på den utmaning som detta skapar. Nyligen redovisades till exempel en bedömning som gjorts av en allsidigt sammansatt politisk beredning inom SKL. Gruppen kom fram till att den kommunala skatten i snitt skulle behöva höjas med 13 procentenheter om inget görs. Sannolikt skulle emellertid en sådan skattehöjning få negativa effekter på både sysselsättning och den långsiktiga tillväxten i Sverige.

En mer framkomlig väg är sannolikt att politikerna tydligare än hittills prioriterar vilka tjänster och verksamheter som ska ingå i det offentliga erbjudandet till medborgarna. Det lär också behövas ytterligare effektiviseringar och tydligare kostnadskontroll. Det gäller inte minst kommunerna, där merparten av det som vi brukar kalla för välfärdens kärna – skola och omsorg – sköts.

Det kommande behovet av att ställa om och prioritera annorlunda mellan de kommunala verksamheterna är ingen nyhet för Sveriges kommuner. De nio kommuner som granskas i denna rapport är inget undantag. Kommunledningen i Ystad skrev till exempel redan i sin årsredovisning för 2010 att kommunens förmåga att "omprioritera medel från olika verksamheter är avgörande för kommunens ekonomi. Det kommer att behövas fortsatta verksamhetsanpassningar med omprioriteringar

¹⁵⁶ Skolverket (2010).

såväl inom som mellan verksamheterna.”¹⁵⁷ I Malmö är ekonomin sedan flera år ansträngd och kommunen är nettomottagare i det kommunala skatteutjämningsystemet. Till följd av en hög arbetslöshet bland de yngre i kommunen hålls skatteintäkterna också tillbaka, vilket naturligtvis minskar handlingsutrymmet och kräver prioriteringar.

Inför denna verklighet finns det skäl att på goda grunder ifrågasätta den badhusboom som sveper genom Sverige sedan mitten av 2000-talet och som kan förväntas fortgå i ytterligare tio år. Politikerna måste fråga sig om det inför en utveckling där allt färre ska försörja allt fler är rimligt och ansvarsfullt att satsa hundratals miljoner på nya badhus och samtidigt binda upp tiotals miljoner kronor årligen för översiktlig framtid. Ändamålsenliga simhallar där barnen kan lära sig simma och där det finns utrymme för motionssimning är en självklarhet. Äventyrsbad med konstgjorda stränder, vågmaskiner, flera vattenrutschkanor och virvelströmmar bör dock byggas med varsamhet..

¹⁵⁷ Ystads kommun (2010).

KÄLLFÖRTECKNING

- Abbas, Hans (2006), "Äventyrsbad i Håstens simhall". Debattartikel, *Hallands Nyheter*, 22 september 2006.
- Aktuella Byggen* (2008), Intervju med Gert Wingårdh, nr 1.
- Alskog, Johanna (2008), "Vattenpalatset belastar Parken Zoos varumärke". *Eskilstuna-Kuriren*, 2 februari.
- Arvidsson, Magnus (2011), "Simsällskap vill ta över Citadellbadet". *Helsingborgs Dagblad*, 6 augusti.
- Asplund, Lollo (2010), "Två ledare med valvinst i sikte". *Östgöta Correspondenten*, 18 september.
- Berglund, Lena (2009a), "Socialdemokraterna vill satsa ännu mer". *Hallands Nyheter*, 29 oktober.
- Berglund, Lena (2009b), "Alliansen – fick igenom alla sina budgetförslag". *Hallands Nyheter*, 18 november.
- Berglund, Lena (2010), "Extra pengar till äldreomsorg och fritid i nästa års budget". *Hallands Nyheter*, 28 oktober.
- Bergsten, Per (2011), "Tält över Tinnis kan lösa krisen". *Östgöta Correspondenten*, 22 oktober.
- Bergström, Britt-Marie (2010), "Rivstart för badutredning". *Sydsvenskan*, 5 mars.
- Bergström, Britt-Marie & Pärssinen, Ingrid (2009), "Aq-va-kuls ersättare M: riv Stadion för nytt bad". *Sydsvenskan*, 30 oktober.
- Billgren, Cecilia (2009), "Tufft få pengarna att räcka". *Ystads Allehanda*, 1 september.
- Billgren, Cecilia (2010), "Ystad tvekar om nytt badhus". *Ystads Allehanda*, 8 oktober.
- Billgren, Cecilia (2011a), "Kommunalrådet försvarar kovändningen". *Ystads Allehanda*, 26 augusti.
- Billgren, Cecilia (2011b), "S efterlyser bättre kalkyler". *Ystads Allehanda*, 1 september.
- Billgren, Cecilia (2011c), "Bygget av badhus startar nästa höst". *Ystads Allehanda*, 8 december.
- Billgren, Cecilia (2011d), "Bygget av badhus startar nästa höst". *Ystads Allehanda*, 8 december.
- Brandt, Mikael (2005), "Citadellbadet blir glasklart". *Helsingborgs Dagblad*, 23 september.
- Carlsson, Mikael (2006), "Struntade i upphandling". *Metro*, 11 juli.
- Christensen, Bengt (2006), "Politisk majoritet vill bygga ishall i Varberg". *Hallands Nyheter*, 27 september.
- Christensen, Bengt (2011), "Politikerna togs på sängen av de skenade kostnaderna". *Hallands Nyheter*, 19 mars.
- Claesson, Ulf (2011), "Nya satsningar kan kosta 900 miljoner kronor". *Folket*, 29 januari.
- Davidsson, Anders (2005), "Klubb och stiftelse vill bygga simhall". *Norra Skånes Tidningar*, 14 december.
- Davidsson, Anders (2006), "Försiktigt stöd för sportcenter". *Norra Skånes Tidningar*, 2 februari.
- Davidsson, Anders (2010), "Siktet inställt på nytt bad vid sjukhuset". *Norra Skånes Tidningar*, 5 mars.
- Davidsson, Anders (2011), "Kontraktet klart för Ängelholms nya bad". *Norra Skånes Tidningar*, 22 oktober.
- Dontsov, Peter (2011), "Badhusstriden är avgjord". *Norra Skånes Tidningar*, 28 juni.
- Dunegård, Anders (2010), "Beslutet som ingen minns". *Sydsvenskan*, 15 mars, avläst 10 januari 2012, <www.sydsvenskan.se/malmo/article637989/Beslutet-som-ingen-minns.html>
- Ekstedt, Annika (2009), "Ny eller nygammal simhall?". *Östgöta Correspondenten*, 30 december.
- Ekstedt, Annika (2010), "Oviktigt med ny simhall tycker Linköpingsborna". *Östgöta Correspondenten*, 12 juli.

Enköpings kommun (2009), Sammanträdesprotokoll 2009-06-09. Kommunstyrelsens arbetsutskott, avläst 2011-12-01, <w3d3.enkoping.se/_D2_DOWNLOAD_/94edc98c-ab1c-4cbf-83a6c9faa17f7559/Protokoll_KSAU_20090609.pdf>.

Enköpings kommun (2010), Budget för Enköpings kommun 2011. Kommunfullmäktige, antagen 23 november 2010, avläst 2011-12-01, <w3d3.enkoping.se/_D2_DOWNLOAD_/ebe92455-ceb5-487d-b3bf-bdbb272cb004/KF_protokoll_20101123.pdf>.

Eriksson, Åsa (2008), "Miljoner till nytt badhus". *Nerikes Allehanda*, 31 maj.

Eriksson, Åsa (2009), Ingen rubrik tillgänglig, 26 februari

Ernström, Ulrika (2008), "Bibliotek går före ishall och simhall". *Hallands Nyheter*, 6 september.

Eskilstuna kommun (2011a), Sammanträdesprotokoll. Kommunfullmäktige, 24 februari.

Eskilstuna kommun (2011b), Slutrapport Arena. Förstudie arena – bad fördjupning, 22 september.

Eskilstuna kommun (2011c), Sammanträdesprotokoll, Inriktningsbeslut om arena och bad (KSKF/2011:383). Kommunfullmäktige, 27 oktober.

Eskilstuna Kommunföretag AB (2010), *Badhusutredning*, 24 november.

Eskilstuna Kuriren (2010), "Bygg badhus utan äventyr". Ledare, 16 december.

Fürstenberg, Claes (2005), "Granskning riktar skarp kritik mot Aq-va-kul". *Sydsvenskan*, 24 februari.

Gustafsson, Fredrik (2011), "Nya ordföranden vill bygga fler lekparkar". *Ena-Håbo Tidningen*, 22 januari.

Gustavsson, Cathrine (2006), Ingen rubrik tillgänglig, 16 september.

Hallands Nyheter (2005), "V-motion om större simhall", 19 maj.

Hallands Nyheter (2008), "Bygg ishall/simhall nu!". Insändare, 10 september.

Hallands Nyheter (2010), "Snabbguide till valet", 16 september.

Halmstad kommun (2012), "Halmstad Arena Bad", avläst 2012-01-02, <www.halmstadarena.se/bad.4.31f34f6012669955eca80004168.html>.

Hansson, Michael (2008), "Nu kan kommunen bada i simhallar". *Norra Skånes Tidningar*, 21 december.

Helsingborgs Dagblad (2005), "Turistföreningen vill storsatsa på nytt bad", 28 februari.

Helsingborgs Dagblad (2007), "Konsult kopplas till badhus-gruppen". 15 april.

von Holst, Sven & Olsson, Jan (2007), "Usla simhallar hotar simkunnigheten". *Sydsvenskan*, 7 juli.

Häggström, Bibi (2010), "Badfrågan ska utredas". *Sydsvenskan*, 4 mars.

Höjer, Erik (2010), "Ny simhall kan kosta 500 000 000 kronor". *Östgöta Correspondenten*, 19 mars.

Ivarsson, Dan (2005), "Ny chef på Aq-va-kul lovar coolare kläder". *Sydsvenskan*, 29 april.

Ivarsson, Dan (2007a), "Folkpartiet motionerar om nytt badhus". *Sydsvenskan*, 18 september.

Ivarsson, Dan (2007b), "Namninsamling för nytt badhus startas av fp". *Sydsvenskan*, 12 oktober.

Ivarsson, Dan & Westerberg, Olof (2007a), "Reepalu: det här måste jag diskutera med vårt parti". *Sydsvenskan*, 5 april.

Ivarsson, Dan & Westerberg, Olof (2007b), "Fyra nya badhus på önskelistan : Aq-va-kul ska rivas och tomten kan säljas". *Sydsvenskan*, 5 april.

Ivarsson, Dan & Westerberg, Olof (2007c), "Dubblad prislapp för Aq-va-kul". *Sydsvenskan*, 14 december.

Jaurinder, Eddie (2008), "Nej säger ja till ny badanläggning i Parken". *Eskilstuna-Kuriren*, 16 februari.

Johansson, Annika (2007), "Aq-va-kuls bassäng stängs av säkerhetsskäl". *Sydsvenskan*, 28 februari.

Johansson, Matthias (2011a), "Allt talar för nytt badhus i gamla härdverkstaden". *Eskilstuna-Kuriren*, 1 september.

Johansson, Matthias (2011b), "Majoritetens arenaval : bakom Trafikverket". *Eskilstuna-Kuriren*, 30 september.

Jonsson, G. Arne (2010), "Nu är det multiarena som gäller". *Folket*, 23 april.

Jonsson, Hans (2005), "Placeringen är klar för badhuset". *Norra Skånes Tidningar*, 4 november.

Jonsson, Hans (2009), "Poolare gladdes åt framgångar i vattnet". *Norra Skånes Tidningar*, 23 november.

Jäverbo, Kjell & Nilsson, Jana (2008), "Svikna vallöften". Debattartikel, *Hallands Nyheter*, 6 november.

^{Kempe}. Göran (2011), "Flera hundra i protest mot skolnedskärningar". *Nerikes Allehanda*, 19 april.

^{Kocken}. Pamela (2009a), "Kovändning om nya badhuset". *Norra Skånes Tidningar*, 17 november.

^{Kocken}. Pamela (2009b), "Vi startar så fort vi får klartecken". *Norra Skånes Tidningar*, 17 november.

Landskrona kommun (2006a), Årsredovisning 2006. Kommunfullmäktige, avläst 2012-01-11, <www.landskrona.se/documents/landskrona/documents/ekonomi/arsredovisning%202006.pdf>.

Landskrona kommun (2006b), Sammanträdesprotokoll. Fritids- och turistnämnden, 13 december, avläst 2012-01-11, <www.landskrona.se/Documents/Landskrona/Documents/DokumentDatabas/FOK/fn/2006/Fnn06121.pdf>.

Landskrona kommun (2007), Sammanträdesprotokoll. Fritids- och turistnämnden, 13 juni, avläst 2012-01-11, <www.landskrona.se/Documents/Landskrona/Documents/DokumentDatabas/FOK/fn/2007/Fnn070613.pdf>.

Landskrona kommun (2008), Sammanträdesprotokoll. Fritids- och turistnämnden, 13 februari, avläst 2012-01-11, <www.landskrona.se/Documents/Landskrona/Documents/DokumentDatabas/FOK/fn/2008/Fnn08021.pdf>.

Lerulf, Philip (2010), *Arenafeber. Glädjekalkyler när svenska kommuner bygger nya arenor*. Stockholm: Timbro

Lindstam, Stella (2009), "Vårt vackra vattenhus". *Eskilstuna-Kuriren*, 28 maj.

Linköpings kommun (2011a), "Utredning om ett Bad- och upplevelsecenter i Linköping". Kultur- och fritidsförvaltningen och Miljö- och stadsbyggnadsförvaltningen, 12 maj.

Linköpings kommun (2011b), "Pressmeddelande: Motionsbassängen i Linköpings simhall stängd", 21 oktober.

Linköpings kommun (2011c), "Pressinformation inför kultur- och fritidsnämndens sammanträde". Kultur- och fritidsnämnden, 23 november.

Lundquist, Torbjörn (2006), "Skolan viktigast för Folkpartiet". *Hallands Nyheter*, 15 augusti.

Lungström, Linda (2007), "Rekordåret grundplåt till nytt badhus". *Norra Skånes Tidningar*, 23 februari.

Lunner, Elin (2007), "Bad-ja till slakteri-tomten". *Norra Skånes Tidningar*, 27 november.

Malmö kommun (2010a), Yttrande i ärendet : utredning av en badanläggning i södra Malmö FRN Dnr: 08/969. Fritidsnämnden, 1 september.

Malmö kommun (2010b), "Sammanträdesprotokoll". Kommunstyrelsen, 6 december.

Malmö kommun (2011a), Utredning av en badanläggning i södra Malmö. Fritidsförvaltningen.

Malmö kommun (2011b), "Sammanträdesprotokoll". Kommunstyrelsen, 4 maj, avläst 2012-01-11, <www.malmo.se/Kommun--politik/Politik-paverka/Politiker-och-beslut/Protokoll.html?url=-801374739%2Fkomin%2Fservlet%2FRequestBroker%2Fmodule%2FProtokoll%2Faction%2FpProtokollSok%2Fmethod%2FpShowInfo%3F_id%3D15981%26info_typ%3D1&sv.url=12.4ecfe75e1245d916760800028271>.

Malmö kommun (2011c), Sammanträdesprotokoll. Kommunstyrelsen, 15 juni, avläst 2012-01-11, <www.malmo.se/Kommun--politik/Politik-paverka/Politiker-och-beslut/Protokoll.html?url=-801374739%2Fkomin%2Fservlet%2FRequestBroker%2Fmodule%2FProtokoll%2Faction%2FpProtokollSok%2Fmethod%2FpShowInfo%3F_id%3D16112%26info_typ%3D1&sv.url=12.4ecfe75e1245d916760800028271>.

Martinsson, Mikael (2007), "Ishallen kan stå klar 2010". *Hallands Nyheter*, 18 oktober.

Mattisson, Linus (2008), "Badhus i privat regi?". *Nerikes Allehanda*, 26 september.

Moderaterna et al. (2011a), "Särskilt yttrande angående ärende 7, 8 och 9 : multiarena, badhus och arenablag". Kommunfullmäktige, 24 februari.

Moderaterna et al. (2011b), Reservation ärende 9 : inriktningsbeslut om arena och bad. Kommunfullmäktige, 27 oktober.

Mårtensson, Ulf (2012), "Historiskt ja till arena". *Ystads Allehanda*, 19 januari.

Möller, Lars (2005), "Mångmiljonsatsning inom fritid". *Helsingborgs Dagblad*, 22 december.

Nilsson, Jan-Evert (1998), *Blomstrande näringsliv : krafter och motkrafter bakom förändringar i europeiska och amerikanska regioner*. Stockholm: Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien, IVA.

Nilsson, Jana (2011), "En ny simhall måste bli större än den nuvarande". Insändare, *Hallands Nyheter*, 14 maj.

Nordberg, Stefan (2011), "Kokhett projekt svalkar Västerås". *Byggvärlden*, 20 maj.

Norra Skånes Tidningar (2006), "Börja bygg i Ängelholm". Insändare, 27 januari.

Norrköpings kommun (2012), "Samverkan Linköping–Norrköping", avläst 6 januari 2012, <www.norrkoping.se/organisation/samverkan/samverkan-link-norrkoping/>.

Nyberg, Fredrik (2011), "Ombyggnaden av Håstens simhall mycket dyrare än tänkt". *Hallands Nyheter*, 18 mars.

Ohlsson, Jan (2009), "Man blir extra taggad av ett sånt här beslut". Intervju med Olof Hübner, *Ystads Allehanda*, 2 september.

Olsson, Emilie (2011), "Kommunen har två förslag på ny simhall". Östgöta Correspondenten, 18 februari.

Olsson, Jan Anders (2006a), "Badet kan bli 20 miljoner dyrare". *Helsingborgs Dagblad*, 20 januari.

Olsson, Jan Anders (2006b), "Klartecken för nytt Citadellbad". *Helsingborgs Dagblad*, 31 januari.

Persson, Andreas (2008), "Ett nytt modernt badhus läggs vid Aq-va-kul". *Sydsvenskan*, 13 november.

Persson, Andreas (2011a), "Ny simarena byggs på gamla Malmö stadion". *Sydsvenskan*, 5 maj.

Persson, Andreas (2011b), "Så här kan nya familjebadet se ut". *Sydsvenskan*, 7 december.

Skolverket (2010), Uppföljning av simkunnighet i årskurs 5. Dnr 2010:01242, avläst 2012-01-11, <www.skolverket.se/publikationer?id=2478>.

Skoog, Anna Mi (2011), "Klartecken för multiarena och badhus". *Folket*, 28 oktober.

Ståhle, Mathias (2009), "Halv miljard ska skydda mot lågkonjunkturen". *Eskilstuna-Kuriren*, 28 januari.

Svedlind, Lisbet (2009), "Ny simhall lagd på is". *Eskilstuna-Kuriren*, 24 april.

Sveriges Kommuner och Landsting (2008), *En fråga om demokrati : inriktningen av Sveriges Kommuner och Landstings verksamhet för kongressperioden 2007–2011*. 18 januari.

Sydsvenskan (2007), "Moderater vill riva Aq-va-kul", 30 mars.

Säverman, Ove (1992), "Äventyrens förlovade bad : dopparedagar med vågmaskiner, vattenfall och rutschbanor". *Dagens Nyheter*, 27 december.

Tedin, Ola (2011), "Arena in blanco". *Ystads Allehanda*, 14 januari.

Tillväxtverket (2010), Besöksmål och sevärdheter i Sverige år 2010 med förändringar från 2009, avläst 2012-01-11, <www.tillvaxtverket.se/download/18.62efe22412f41132d41800013636/Bes%C3%B6ksm%C3%A5l+2010+30+topp+ver1.pdf>.

Tillväxtverket (2011), Besöksmål i Sverige : analys av attraktivitet och regional utveckling under åren 1998 till 2008. Rapport 0078, avläst 2012-01-11, <www.publikationer.tillvaxtverket.se/ProductView.aspx?ID=1537>.

Uvegård, Kenneth (2010), "Simhallen och Tinnerbäckssjön byggs ihop". *Linköpings Tidning/Kinda Posten*, 23 januari.

Voronov, Alex (2008), "När makten görs fullkomlig". Ledare, *Eskilstuna-Kuriren*, 12 januari.

Wallin, Johanna (2006a), "Dyra bad för barnfamiljer". *Helsingborgs Dagblad*, 23 juli.

Wallin, Johanna (2006b), "Höga entréavgifter på nya Citadellbadet". *Helsingborgs Dagblad*, 23 juli.

Westerberg, Olof (2007a), "Jag har inte försökt att mörka någonting". *Sydsvenskan*, 1 mars.

Westerberg, Olof (2007b), "Renovering dyrare än att bygga nytt". *Sydsvenskan*, 1 mars.

Westerberg, Olof (2007c), "Malmö kan få ny simhall : fritidsnämnden kräver nybygge och tak på utomhusbad". *Sydsvenskan*, 22 mars.

Westerberg, Olof (2007d), "Ett halvår utan Aq-va-kul : kommunen har inga planer på ett nytt badhus". *Sydsvenskan*, 17 september.

Westerberg, Olof (2007e), "Så ska Aq-va-kul lagas – för att hålla öppet i tre år". *Sydsvenskan*, 20 oktober.

Westerberg, Olof (2008a), "Politikerna har inget nytt badhus i sikte". *Sydsvenskan*, 16 januari.

Westerberg, Olof (2008b), "Platsen för helt nytt badhus ska utredas". *Sydsvenskan*, 25 januari.

Westerberg, Olof (2008c), "Reepalu vill bygga två nya badhus". *Sydsvenskan*, 4 mars.

Westerberg, Olof (2008d), "Utredarna föreslår badhus på tre platser". *Sydsvenskan*, 20 maj.

Westerberg, Olof (2008e), "Eon sponsrar ny simhall med krav på synlighet". *Sydsvenskan*, 31 oktober.

Westerberg, Olof (2011), "Nytt familjebad – Malmö kan stå utan badhus". *Sydsvenskan*, 22 mars.

Wijk, Jan (2006), "Kommunen satsar inga pengar på att bygga om gamla badhuset". *Nerikes Allehanda*, 28 februari.

Wijk, Jan (2008a), "Ingen brist på investeringsidéer". *Nerikes Allehanda*, 12 september.

Wijk, Jan (2008b), *Nerikes Allehanda*, 22 oktober.

Wijk, Jan (2009a), Ingen rubrik tillgänglig. *Nerikes Allehanda*, 26 februari.

Wijk, Jan (2009b), "Striden står om badhuset". *Nerikes Allehanda*, 28 oktober.

Wijk, Jan (2010a), "Plan ger riktlinjer för nya badhuset". *Nerikes Allehanda*, 6 februari.

Wijk, Jan (2010b), "Nya badhuset – vattendelare i Kumlapolitiken". *Nerikes Allehanda*, 18 maj.

Wijk, Jan (2010c), "Prislappen fortfarande oklar". *Nerikes Allehanda*, 16 september.

Wijk, Jan (2010d), "Nya badhuset blir allt dyrare". *Nerikes Allehanda*, 3 november.

Wijk, Jan (2012), "Högre omkostnader och fler besökare". *Nerikes Allehanda*, 8 januari.

Ystads Allehanda (2010), "Bakgrund : arenabygget", 14 augusti.

Ystads kommun (2008), Sammanträdesprotokoll för Kommunfullmäktige 21 augusti.

Ystads kommun (2009), "Årsredovisning '08", avläst 2012-01-11, < [www.ystad.se/ystadweb.nsf/wwwpages/1B4F8C9D6154ED95C12575C50030E6A1/\\$File/Arsredovisning_X8.pdf](http://www.ystad.se/ystadweb.nsf/wwwpages/1B4F8C9D6154ED95C12575C50030E6A1/$File/Arsredovisning_X8.pdf) >.

Ystads kommun (2010), "Årsredovisning 2010", avläst 2012-01-11, < [www.ystad.se/ystadweb.nsf/alldocuments/49463379BCF65B1AC125701100379E75/\\$file/arsredovisning_2010.pdf](http://www.ystad.se/ystadweb.nsf/alldocuments/49463379BCF65B1AC125701100379E75/$file/arsredovisning_2010.pdf) >.

Öhman, Peter (1996), "Här finns Sveriges mest oväntade badort". *Expressen*, 4 maj.

Österman, Marie (2010), "Nytt lyxbadhus i Parken". *Eskilstuna-Kuriren*, 15 december.

Östlund, Anette (2009), "Ny utredning om simhallens framtid". *Enköpings-Posten*, 10 juni.

Östlund, Anette (2011), "Så ska flera hundra miljoner investeras". *Enköpings-Posten*, 31 oktober.

